

NAPREJ

Glasiło jugoslov. socialno demokratične stranke.

Izhaja raz en nedelj in praznikov vsak
dan opoldne.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom
za celo leto K 36—, za pol leta K 18—, za
četrt leta K 9—, za mesec K 3—. Za Nem-
čijo celo leto K 40—, za ostalo tujino in
Ameriko K 48.

Posamezna številka 14 vin.

Št. 98.

V Ljubljani, torek dne 30. aprila 1918.

Leto II.

Slava prvemu maju 1918 — splošnemu miru in svobodi!

Sodrug in sodružice v Ljubljani in okolici!

Jutri dne 1. maja bo v Mest-
nem domu shod. Udeležite se ga
v obilem številu.

Mir, svoboda in osemurni de-
lavnik je naš bojni klic.

Sklicateljstvo.

Za mir in svobodo.

Živimo v izredno žalostnih časih, živimo med staro
in novo dobo. Blizamo se koncu dobe klanja in vojnih
grozot, reakcije in absolutizma, česar se bo delavstvo
kakor narod vobče z grozoto spominjalo cela desetletja.

Koliko gorja in solza je bilo takorekoč po nepotre-
nem, po krivdi kapitalističnega nasilja, po krivdi impe-
rializma!

Socialistična internacionala je toliko let prvega
maja z vso svojo dušo po vsem civiliziranem svetu
manifestirala proti oboroževanju, proti vojni ter za
mednarodno solidarnost proletariata narodov. Iz milio-
nov proletarskih sre so se prvega maja odposiljali leto
za letom bratski pozdravi in prisege, da so vsi eni
misli, ene želje, da se hočejo v skupni zvezi bojevati
proti skupnemu sovražniku delavstva in človeštva, to
je, proti kapitalističnemu materializmu, ki je vzrok da-
našnje vojne.

Sree je proletarce poskakovalo veselja in navdu-
šenja na majskih manifestacijah v bratskem objemu
proletarcev vseh narodov, vseh ver. V proletarski duši
je bila vtirjena vera, da je delavstvo oni močni faktor,
ki bo preprečil vsakršno nasilno vojno. Ni jih bilo malo,
ki so se zadnja leta pred vojno bili prepričani, da je
večja vojna v Evropi nemogoča, ker se odgovorni krogi
tresejo pred nastopom proletarskih batalionov.

In kakšno razočaranje, kakšno veliko presenečenje!
Vojna je prišla v vsej svoji strahoti, kakor deroča reka,

ki poplavlja in odnaša vse s seboj. Tako je vojna tre-
nutno odnesla vse naše upe, vse naše majske prisege na
bratsko in mednarodno solidarnost. V par dneh je bil
križ na vse, kar nam je bilo najdražje, najidealnejše.
Delavci, ki so si par mesecev prej prvega maja še brat-
sko podajali roke, obljubljajoč si zvestobo in solidarnost
— stali so v jarkih ter drug drugega ubijali, zato, ker je
nekdo to naročil in zažugal. Tako je zahtevala večja
sila nego je ona naših milijonov!

O, kakšna grozota in obup je takrat prešinjal vse
tiste, ki so ostali zunaj in ohranili zdrav razum in jih
vojna furija ni opijnila! S kakšnimi čutili so gledali do-
godke. To opisati morejo le tisti, ki so za ideale živeli,
le tisti, ki jim je bila mednarodna solidarnost ideal na
življenje in smrt. Le nekaj dni in vsi ti ideali so šli po
vodi. Internacionala je bila formalno mrtva, brez moči,
brez stika. Načela in program, ki je nanje prisegal pro-
letariat in toliko žrtvoval zanje, niso se mogla uvel-
javiti.

Skoro minejo štiri leta od tistih dni, in vojna traja
dalje, niti slutiti ni skorajšnjega konca. Žrtve in grozote
triumfirajo dalje. Milijoni nedolžnih otrok je brez očeta,
milijoni mater je brez sinov, žen brez mož. Milijoni ne-
srečnih invalidov, ki so izgubili svoje najdražje —
zdravje: milijone štejemo tistih nedolžnih, ki hirajo v
zaledju zaradi pomanjkanja hrane, zaradi žalosti in tuge.
In še ni dovolj! Še ni zemlja napejena s človeško krvjo
in s solzami! Kaj pa še hočejo? Ali hočejo res vse člo-
veštvo uničiti?

Prvotna obupanost se je v proletarskih središčih pola-
goma poglobila, pričena se pojavljati upanje v novo
življenje. Duh mednarodne solidarnosti, ki sicer v središčih
proletarcev ni nikdar izginil, stopa danes zopet v živ-
ljenje in išče stike, išče pota, da zopet dobi samega sebe
— svojo moč. Proletariat, ki je spočetka vojne zapu-
ščal obupno svoje organizacije, se danes polagoma vra-
ča, ker se je v tem času le še bolj prepričal, da zanj ni
mesta izven njegove organizacije, izven njegove stran-
ke. Proletariat se jame zavedati, da, če je že bil pre-
slab, da bi bil preprečil vojno, je pa vsaj njegova naloga
da dela z vso silo na to, da se ta vojna konča ter se
napravi mir, ki bo omogočal in zagotavljal narodom svo-
boden razvoj, da se napravi mir, ki bo jamčil za to, da
se v bodoče več kaj takega ne pripeti.

Gorje človeštvu, če se napravi mir z diktaturo zma-
govalec — mir ponižanja. Tak mir bi imel že ob po-
rodu v sebi kal skorajšnjih novih in ljubejših vojn.

Zato je dolžnost proletariata, da v skupnem na-
stopu prvega maja manifestira svoje želje in zahteve,
da se sklene mir brez nasilja, brez aneksije in kontri-
bucije ter s samoodločno narodov. Le tak mir bo ga-
rancija za bodočnost, bo sreča za vse človeštvo.

Proletariat mora letošnjega prvega maja mani-
festirati za svoje zahteve, svoje socialne pravice. Mani-
festirati bo moral svoje želje po skorajšnji obnovitvi inter-
nacionala, brez katere je delavski razred brez prave
moči. Vse unetno sovraštvo mora izginiti iz naših sre.
Prepojit in vneti se moramo za svoje ideale, za med-
narodno solidarnost, ki bodi naša gonilna moč pri vseh
naših nastopih. Nova internacionala bo živela in pro-
spevala. Postavljena pa mora biti na zdrav, solidno
podlago. Sestavljena mora biti iz svobodnih narodnih in
enakopravnih skupin. Le taka internacionala nam more
dati tisto moč in medsebojno zaupanje, ki je za bodoče
boje neobhodno potrebna.

Tudi naloga slovenskega proletariata je, da dela po
svojih močeh za obnovo naše avstrijske internacio-
nale, ki mora biti prav tako sestavljena iz svobodnih
enakopravnih narodnih skupin, v kateri dobi slovenski
proletariat svoje primerno enakopravno mesto.

Slovenski proletariat mora prvega maja mani-
festirati za svobodo. Brez svobode in življenja ni bodo-
čnosti ne za posameznika, ne za delavski razred, ne za
cel narod. Proletariat mora v prvi vrsti hrepeneti po
svobodi, ker je bil in je še vedno suženj — suženj kapi-
tala, suženj razmer. Noben razred ne trpi pod pritiskom
moralnega in materialnega suženjstva kot proletariat.
Nihče nam ne bo svobode priboril, če ne sanj. Zato nas
ne sme srašiti nobena žrtve, če je potrebna za doseg
svobode za svoj razred kakor tudi svoj narod in vse
človeštvo. Saj je bilo vse dosedanje delo proletariata
tudi delo za svobodo. Vsako gibanje, vsaka stavka je
bila boj tudi za večjo svobodo.

Danes, v dobi vojnega suženjstva, moramo ta boj
nadaljevati ter se neumorno boriti za svojo socialno-
politično in narodno svobodo. Pravim tudi narodno, ker
smatram tudi za ta boj proletariat poklican, zakaj zanjo
se bojuje, ker ve, da je narodna svoboda ne samo v
njegovem interesu, temveč v interesu socializma, v in-
teresu delavske internacionala. Dovolj smo imeli narod-
nih bojev, dovolj so škodovala delavstvu sovinstične
zmede. Skrajni čas je, da se narodno vprašanje reši.
A rešeno bo le tedaj, če postane vsak narod svoboden
— neodvisen, da si bo sam določal svojo usodo. Le v

LISTEK.

F. S. Frančeto:

Utrinki.

Napočil je dan...

23. maja 1917.

Gluha noč pokriva bojne poljane, kot bi
hotela prikriti očem grozen prizor človeške po-
divjanosti. Le tupatam zaprasketa puška. Žaro-
met oblije s stožcem svetlobe nasprotnika. Potem
pa zopet mir... Telefonske žice brnijo svojo
enolično pesem. Pri aparatu pa bdi osamljen
mož, zatopljen v misli na svoje drage daleč
tam v domačem kraju.

Solnce ljubko obseva pisane poljane. Vsa
pokrajina je odeta v prazniško obleko cvetja
in zelenja. Svečani mir vlada nad božjo zemljo.
Tempelj narave vabi uborno človeško bitje na
prosto, da se veseli veličastne krasote vstajenja.

Čuj! — Tam iz daljine se razlega ubrano,
veličastno petje. Od vseh strani hitijo množice
na hriček tam na obzorju! Zbirajo se k slav-

nosti prerojene narave. Ves hriček je že poln
ljudi, a še vedno prihajajo nepregledne trume.

Tu po cesti pride trop ruskih vojakov,
veselo vriskajoč in pojoč. Na prijazen pozdrav
mi pove vodja navdušeno: Sklenjen je mir
med nami in vami! Konec je grozovite vojne!
Pojdi z nami, da skupno praznujemo veliki dan
človeštva, dan svobode in začetek lepše bodo-
čnosti. Priborilo si ga je človeštvo v moreči
temi nerazsodnosti in groznega trpljenja. Zato
pa je sijaj zmage nad zlom tem lepši. Bojni
hrum nam je vlil spoznanje, da smo bratje.
Med nami ne bodi več sovraštva in zavisti.
Vlada naj sama bratska ljubezen in složnost.
Zastavimo skupno vse sile za povzdigo člo-
veštva do najvišje stopnje popolnosti...

Na griču in okolo njega je bila zbrana ne-
brojna množica ljudi iz vseh krajev. Vse je
vriskalo in pelo veselja, ter se veselilo blaže-
nega miru...

Ob sinjem morju sem se izprehajal s svojim
novim tovarišem. Povedel sem ga do pravo-
slavne cerkve, kjer je pop opravljal zahvalno
daritev v proslavo miru. A nisva vstopila! Šla
sva rajši iz mesta, v prosto naravo. Pred nama

se je blestelo sinje morje v brezmejni veličini,
mirno in skrivnostno kot bajka. Iz sre nama
je kipela vroča zahvala za novorojeno, pravo
svobodo...

Ta, ta, ti, ti...
Ta, ta, ti, ti...

Vzdramil me je klic naše postaje iz lepih
sanj. Polotila se me je britka otožnost, da pre-
krasni sen ni resnica. Podvojeno sem čutil
težko breme grozne usode...

Zora vstaja.

Napoči dan, ko zagrmí poslednji top, in ko
bronasto žrelo za vedno neha bruhati smrt in
pogubo predse. Poslednji strelski jarek ostane
zapuščen. Vojniki ne bodo več krvaveli v pesku
in visoki travi. Trombe bodo klicale k zbiranju,
med vibrajčimi zastavami pa bodo svirale
godbe. V večerni zarji bo izginil krvoločni
vojni bog, utrujen in pobit. Izginil bo s svojim
okrvavljenim mečem v opuščeni pokrajini po-
zabljenosti.

V zori pa prihaja angelj miru z zlato puščico,
daleč balzam pozabljenosti... Sladki balzam

tem momentu bo proletarijatu mogoče psvetiti vse svoje moči za svoje socialne kulturne in politične pravice. Rekel sem, da bo delavstvu v korist, če se to čim prej reši, zato pa je njegova naloga, da to rešitev po svoji moči pospešuje.

Napačna pa je misel, da naj proletarijat pusti vse svoje zahteve in boje na stran in naj posveti vse svoje moči rešitvi narodnega vprašanja. To lahko trdi, kdor je sit, ki ničesar ne potrebuje. Ne more pa tega trditi proletarijat, ker je danes njegova eksistenca povsem negotova, ki ga kapitalisti neusmiljeno izkoriščajo. Proletarijat mora tudi sebe rešiti, ker je to v njegovem kakor tudi v narodovem interesu. Slovenski proletarijat se lahko bojuje in se bo bojeval za nar. svobodo paralelno z bojem za lasten obstoj. To se lahko od njega zahteva — več pa ne.

Da bo mogel svoje moči uporabiti, je pa njegova dolžnost, da izpopolni svoje razredne organizacije, da sklene svoje vrste v družbi s proletarci vseh narodov, ker le tako se bo lahko bojeval in zmagal.

Na delo za dosego miru, za dosego svobode!

Jos. Petejan.

In hoc signo vinces.

Četrtri praznuje v svetovni vojni proletarijat krvavi prvi maj. Četrto leto divja krvava igra, katere noče noče in noče biti konec! Meseca avgusta 1914 se je imel vršiti na Dunaju svetovni kongres internacionale, a dogodki so kongres prehiteli in tri tedne pred kongresom je izbruhnila svetovna vojna. Na omenjenem kongresu bi bil moral mednarodni proletarijat zavzeti definitivno stališče proti vojni, militarizmu in vsem »izmom«, ki ovirajo napredek človeške kulture in zatirajo v prvi vrsti delavski razred. Z vso vnemo se je zavedni proletarijat pripravljal, da sledi klicu kongresa ter izvršuje naloge in dolžnosti, ki bi mu jih kongres nalagal. A izbruhnila je vojna in kakor z enim udarcem je ustavila stroj, ki bi imel preustvariti človeško družbo. Že prve dni po izbruhu vojne so se sovražniki internacionale veselili in ji peli »Requiem!« Pod pritiskom razmer je tudi proletarijat sam začel obupavati in navdušenje se je spremenilo v strah: Internacionale je konec!

Nastopil je srednjeveški sistem, ki nam je vzel vso svobodo in oviral vsako delo. Polagoma se je začelo obzorje jasiti in pričelo se zopet delo za ožvitev internacionale. Ko so nasprotniki internacionale spoznali, da ni še vržena ob tla in da se zopet dviga, so sli takoj na delo, da preprečijo njeno obnovo. Kamor smo se ozrli, povsod smo videli izkoriščevalce proletarijata na delu, da zabranijo združitev mednarodnega proletarijata. Tudi pri nas ni izostalo hujškanje in slovensko delavstvo je dobilo tudi svoj delež. Ustavili so nam strankino glasilo, razpuščali društva in organizacije; preganjali so delavca doma in v tovarni, v rudniku in na železnici. Slovensko meščansko časopisje je veselo konkuriralo s časopisjem drugih narodnosti, da omalovažuje stranko in internacionalo sploh. Nobeno središstvo jim ni bilo odveč, da diskreditirajo v očeh delavstva strankine ustanove in voditelje. A ves trud nasprotnikov ni nič pomagal. Povsod se je začelo delavstvo zopet zavedati in šlo na delo za tisk, organizacije itd. Po prvem razočaranju je proletarijat pogumno pogledal hudim razmeram v oči in se oprijel dela za združitev izkoriščanih. Ko so sovražniki uvideli, da je bilo njih veselje nad poraženo internacionalo prazno, so postali še srditejši. Na vse mogoče načine skušajo preprečiti delavca, da je mednarodna solidarnost proletarijata le prazna fraza, ter hočejo s sladkimi besedami izriti iz delavske duše razredno zavest.

A proletarijat je v štirih letih vojne spoznal, da pride do rešitve in svobode le po tej poti. Zato se pripravlja z vso vnemo za bodoče boje, ki bodo huiši ka-

kor so bili. Ti boji pa bodo uspešni tedaj, ko se proletarijat združi v mogočno falango, katere ne bo nobena sila premagala. Up izkoriščevalcev proletarijata, da je internacionala ubita je šel za vedno po vodi. Vihar, ki je pred štirimi leti izbruhnil, je drog, na katerem plapolala rdeča zastava mednarodnega proletarijata le vpo- gnil, a zlomil ga ni. Zastava se zopet dviga in ni daleč dan, ko bo mogočno in zmagov. plapolala nad glavami milijonskih množic! Da se bodeš tudi ti slovenski delavec veselil zmage mednarodnega proletarijata, stopi neustrašeno na plan za svoje pravice in svobodo! Vstani tudi ti iz dolgega spanja in praznuj praznik pod revolucijonarno zastavo Internacionala, na kateri stoji napisano: V tem znamenju zmagaj!

v. k.

Diktatura proletarijata.

Nastop nemške socialne demokracije dne 4. avgusta 1914. je povečal do skrajnosti nejasnost in zmedenost glede načel in taktike v vrstah vseh socialističnih strank. Udarec je prišel tako naglo in je bil tako močan, da so se bali celo najmirnejši sodrugi, da pride do popolne katastrofe. In res je katastrofa tudi prišla. A kakor je bila velika, ni bila popolna. Delavska internacionala ni razpadla docela. Vendar je prenehala delati v dobi, ko je bila proletarijatu najbolj potrebna. Vprašanje, ali prične stara internacionala še kedaj poslovati in, ali pride kedaj do nove internacionale, je postajalo tekom vojne bolj in bolj pereče in za delavstvo življenske važnosti. Dosedaj so ostali vsi poizkusi, da se da delavstvu novo internacionalo, neuspešni. Po skoro štirih letih evropskega klanja so razcepljene socialistične stranke enako kakor v prvih mesecih vojne. Vendar smemo beležiti v dobi te dolge tragedije nekaj dobrih in bodrečih znamenj. Poskusi za zboljšanje socialističnih strank nam res niso prinesli internacionale, pač so nam prinesli Zimmerwald, ki je vplival na socialistična srca kakor cvetoča oaza na žejnega popotnika v puščavi. Bil je to komaj meglen žarek, ki nam je kazal negotovo obliko bodočega kurza v socialistični taktiki. Ni bilo veliko in bilo je vendarle mnogo. Socialisti, ki se niso dali zapeljati ne po terorizmu svojih vlad, ne po bojni navdušenosti ljudskih množic, so položili prvi kamen k zgradbi nove socialistične poti. Za Zimmerwaldom je prišel razkol v vrstah bivše nemške socialne demokracije, prišlo je Wilzonovo teoretiziranje o novi zgradbi človeške družbe in, po prvi ruski revoluciji, je prišla zmagaja boljševikov s svojo diktaturo proletarijata. Sredi gumenja topov in med odsevi krvavih potokov so se nam prikazali prvi jasni in čisti žarki bližajočega se delavskega dneva.

Že v predvojni dobi ni bilo v socialističnih vrstah enotne taktike, ki naj bi veljala enako za vse socialistične stranke, niti za najvažnejše slučaje, ki so objemali interese proletarijata celega sveta. Abditusovo mnenje, »da je kolebala stranka med radikalizmom in oportunizmom in, da ni imela jasnosti v načelih in taktiki«, je docela pravilno. Le, da ne zadene samo naše jugoslovanske marveč vse socialistične stranke. Posamezne socialistične stranke so bile razdeljene na več bolj ali manj si nasprotujočih struj od katerih ni imela nobena absolutne večine v stranki. Vprašanje o taktiki v slučaju izbruha svetovne vojne, je delilo v več taborov neke posamezne stranke, marveč celo delavsko internacionalo. Držav-

ne in narodne razmere so vplivale na vse socialistične stranke čezmerno. Hrepenenje po zmagi, po skorajšnji zmagi, je povzročilo lov na nove poti, po katerih naj bi stranke hodile. Partikularni interesi posameznih strank so do- bili prvenstvo nad splošnimi interesi. Deželni oportunizem je tako zavladal, da so ožji strankini interesi škodovali splošnosti in drugim bratskim strankam. Mnogokrat se mi je zdelo kakor da se lovimo za idealom, pred katerim nas je sram in, ki bi ga zato radi skrili, da ga drugi ne vidijo.

Tragedija, ki nje zadnje dejanje ni še končano, je bila zgovornejša nego vsa druga dejanja in svarila. Česar niso zmogli idealni in nesebični sodrugi, to so storili potoki delavske krvi, ki so gonili tuje mline. Rusko delavstvo je prišlo kaj kmalu do spoznanja, da bi izvršilo samomor, če bi izročilo v roke buržvaziji sado- ve svoje revolucije. Po svoji zmagi so pro- glasili boljševiki brez strahu in brez sramu diktaturo proletarijata. Takoj je zašumelo po vsem evropskem meščanskem časopisju kakor v panju. Ni zašumelo radi ruske drame. V Brest-Litovskem miru ni iskal noben meščan- ski časopis napak iz avtokratične dobe. Ni ene pohvalne besede ni bilo za junake, ki so pre- vzeli smelo in junaško razdrapano dedščino svojih bivših disadministratorjev in se posta- vili v službo naroda z namenom, da uvedejo red, kjer je vladal nered dolga stoletja. Boljševiška diktatura proletarijata je odprla vse shrambe meščanskega sovraštva in meščan- skega strahu pred novo in svežo nastopajočo silo nemaničev.

Za boljševiki je prišlo norveško delav- stvo. »Socialna demokracija ne more pripo- znati pravice posedujočim slojem, da gospo- darsko izkoriščajo delavski razred tudi tedaj ne, če se opira tako izkoriščanje na večino v ljudskem zastopstvu. Stranka si mora prilastiti zaraditega pravico, da posveti večje akcije ali revolucijo v vojni za gospodarsko osamosvo- jitev delavcev«. Tako se glasi resolucija, s ka- tero je zmagala opozicija na letošnjem veliko- močnem zborovanju norveške socialistične stranke. Če ostane opozicija, ki je prevzela vodstvo stranke v svoje roke, dosledna tej re- soluciji, tedaj mora nastopiti pot, ki vodi do delavske diktature. Boljševikizem uči. Za nor- veškimi delavci so prišli češki, nemški in poljski »levičarji« s svojim jasnim in preciznim tak- tičnim programom, po katerem so vsi partiku- larni deželni in narodni interesi posameznih soc. strank podrejeni splošnim potrebam in, ki izključuje sodelovanje socialističnih strank z meščanskimi strankami. Težka in krvava je bila pot. A polagoma prihajamo do željenega cilja. Polagoma a gotovo si prisvajata tla mne- nje, da nimajo opraviti socialistične stranke ničesar z meščanskimi strankami. Polagoma a gotovo prihajamo, do zaključka, da nimamo ničesar prikrivati in, da ne moremo pripoznati posedujočim slojem ob nobenem pogoju pra- vico, da bi smeli gospodarsko izkoriščati de- lavski razred. Ni ideala tako lepega in ni nobe- nega razloga, ki bi tako izkoriščanje opravičil. Ne dovolimo nobenemu narodu pravice, da bi smel tlačiti in usuznjevati druge narode. Ena- ko ne dovolimo nobenemu človeku, da bi smel gospodarsko izkoriščati drugega človeka. Iz- koriščanje delavstva po posedujočih razredih je izdajstvo nad narodi. In je izdajstvo nad sa-

blagega miru, tolažbe vdov in sirot, preplašenih otrok in onemoglih starcev, ki osuši solze človeštva...

Vihrajte visoko, bele zaatave, ki vas ne omadežuje vroča srčna kri človeka! Vihrajte v jutranji zori lepše bodočnosti, pojte pesem miru in ljubezni! V zlati zarji in vročem poldnevu, v tajinstveni noči pod zvezdnatim nebom! Od- pravi krvave spomine, odpravi sovraštvo, srd in prepire med narodi! V blagodejnem poljubu zlatega solca odmevaj geslo: Ljubezen in bratstvo! Polja naj uspevajo, vinogradi naj rode. In ljudje bodo srečnejši sedevali pred svojimi domovi. Usta bodo oznanjevala: »Bla- žen naš očetje, ki ste morali preliti svojo dragoceno srčno kri v grozoviti vojni za konec vseh vojen, za večni mir, za našo srečo! Živel vaš spomin, vaša sveta kri!« V jutranji zarji bodo žvižgale kose in pevale tice. In zvonovi bodo doneli: »Blažen zlati mir!«

O, vizija novih šumečih mest! Zmagoslav- nega dela visoka pesem se razlegaj povsod! Zrjavi škripajo, lokomotive sopihajo, avtomobili prasketajo — dionizična simfonija!... Parniki izbruhajo blago daljnjih dežel, vlaki dovažajo

živila in kovine in les ob žvižganju piščalk in bucanju siren. Med njimi delavci z golimi prsi, bronasto kožo in jeklenimi mišicami. Nad visoki- mi tovarniškimi dimniki se veličastno vale oblaki dima...

...In velika, grozovita svetovna vojna iz- ginja kot daljni spomin v megli preteklosti. Pod modrim nebom med strehami in oblaki — vizija lepote in sile plujejo zrakoplovi liki ticam. Ne več grozeči! Svobodni so in ljubki, nosilci miru in sreče!...

Leteča divizija.

Za izprembo smo se klatili po lepi kra- jini bukovih gozdov. Bili smo takozvana leteča divizija.

Lepe, goste nasejane, snažne vasi se me- njavajo z rodovitnimi poljanami in senčnimi gozdi. Bele ceste se vijejo podolinah in gričih. Pot nas je dovedla ob Prutu do S... Precej veliko mesto čmi ob reki na strmem bregu, in je skoro prazno. Mesto sicer ni mnogo poško- dovano, toda je domala mrtvo. Po večini ži- dovsko prebivalstvo je večinoma vse pobegnilo.

Preko dolgega mostu, ki se spenja čez Čeremoš, smo jo mahnili v W... Tam je bilo glavarstvo. Mestece je po večini razdejano. Samo kmečke kočje v okolici so nepoškodovane. In glej! Pri cerkvi, v linjah zidu, ki jih imajo gališke in bukovinske cerkve namesto stolpa, so imeli še vseh pet zvonov — za nas že redek dogodek. Sedaj jih baje že ni več tam!

Na potovanju tja in tam se nam je vsak dan nudil nov prizor. Zares, lepa dežela!

In ljudstvo! Kakšna babilonska zmes! Tu Rusini, tam Rumuni, med njimi Nemci. Po- nekod pa vsi pomešani. Da ne manjka Židov je umljivo. Povsod tiste postave s »pajsesi« v dolgih kaftanih.

Bili smo nekaj časa med samimi Rumuni. Dalje proti jugu bi človek že mislil, da razen Rumunov in Židov ni drugega prebivalstva. Ko pa smo se preselili v sosednjo vas na pri- jaznih hribih, odkoder je prav lep razgled po dolini Sereta in po gričih tam nasproti, nas je presenetilo samo rusinsko prebivalstvo. Na drugi strani, proti mestu R... pa je ob poti vse polno vasi z najrazličnejšim prebivalstvom: nemškim, ukrajinskim, rumunskim, in celo tri

anim seboj, če se da delavstvo izkoriščati. Delavsko izkoriščanje ni drugega nego moderno suženjstvo. **Dokler pa eksistira suženjstvo v tej ali oni obliki, je smešno govoriti o svobodi.** Odprava izkoriščanja delavstva enako kakor odprava vsakršnega izkoriščanja posameznika po posamezniku, naroda po narodu ali razreda po razredu, ni le socialnega pomena, marveč tudi orjaškega moralnega značaja. Izkoriščanje ponižuje tudi moralni nivo izkoriščanega do najnižje stopnje. Ono vstvarja pogoje vse ne-moralnosti, kar je v sedanji družabni obliki. Izkoriščanje, ki je temelj sedanjemu gospodarskemu sistemu, je obenem trdna podlaga splošni nemoralnosti, v katero je človeško zabredlo. Boj takemu izkoriščanju je boj za moralo, boj za svobodo, boj, ki vodi neposredno do tepega npravnega življenja.

Nasproti takemu izkoriščanju delavskega razreda po posedujočem razredu se nahajajo socialistične stranke v enakem položaju kakor zdravnik napram bolniku, ki ga more le dobra operacija rešiti smrti. Bolnika se mora operirati tudi proti njegovi volji. Enako sme delavstvo odpraviti izkoriščanje tudi tedaj, ako se to izkoriščanje opira na večino v ljudskem zastopstvu. Tembolji, ker ni nobena skrivnost, da se opira takva večina v ljudskih zastopih na predsodke in na nizki nivo kulture narodov. **Predsodki in ignoranca pa nimajo nobene pravice zahtevati zase predpravice ali celo pravice določevati in sklepati zakone družabnega življenja.** Iztrebiti izkoriščanje tudi proti volji večine v ljudskih zastopih, je mogoče le potom proletarske diktature. Ta diktatura pa ni cilj marveč le sredstvo, skrajno sredstvo, v dosego resničnega cilja, v dosego odprave izkoriščanja delavstva po posedujočih slojih, sredstvo s katerim se naj doseže odpravo sedanjega kapitalističnega in vspostavitve socialističnega gospodarskega sistema. Iz vseh teh razlogov je diktatura proletarijata velikega moralnega značaja in nima nič skupnega z vsemi onimi diktaturami, ki so vstvarile v nas vseh strah pred takimi besedo. Proletariat ima pravico in dolžnost, da se ne pusti več nadalje izkoriščati. Ali on ni bil gotovo oni element, ki je vstvaril pogoje, ki mu sedaj vsiljujejo v roke to staro sredstvo diktature, ki je vedno služilo izkoriščajočim in hoče biti enkrat koristno tudi izkoriščanim.

Zaenkrat so poskusili to sredstvo boljše-viki. In kakor želimo ruskemu proletarijatu iz globine srca, da si ohrani sadove svoje revolucije, enako pričakujemo z upajočim navdušenjem, da se zbere v bodoči delavski internacionali mogočno krldelo smelih junakov, ki bodo združeni v našem velikem idealu, korakali pogumno in brez obotavljanja po ravni poti, ki edina vodi v ... socializem.

Iv. Sokol.

Stoletnica rojstva Karla Marksa.

Dn 5. maja t. l. mine sto let, odkar se je narodil utemeljitelj znanstvenega socializma Karl Marks. Socialna demokracija je prevzela Marksovo teorijo in so jo tolmačili primerno in po potrebi. Marsikomu se zdi, da socialna demokracija ne upošteva več Marksove

mažarske vasi so tam! In to vse na razmeroma majhnem prostoru. — Kdove, če niso morda tu nekaj gradili babilonski stolp? — Spo-ročila sicer o tem ni nikakega, toda čuditi bi se ne bilo.

Po telefonskih žicah so skrivnostno švigale vesti, da je v nasprotniških jarkih vriskanje in razposajeno veselje. — Nasprotnik ne strelja več. — Na fronti je mirno. — Na zakopih je sovražnik obesil belo zastavo! Parlamentarji prihajajo, naši jim gredo naproti! — Vrše se razgovori! —

Tako so podile vesti druga drugo. Ko se je izvedelo, za kaj se gre, je povsod zavladalo veliko veselje, zlasti, ko je dospela vest, da ima mirovati orožje. To pomenja začetek prave velike dobe. Vse je prerajeno, vse na novo oživljeno. „Bliza se blagi mir!“ gre od ust do ust. Vojni bog umira, angelj miru prihaja... Vsak trenutek naleti potnik na ubogo konjsko paro, ki leži v jarku ob cesti in poginja vsled oslabelosti. Tudi žrtve vojne!

Pridem do takega v pogin obsojenega konja. Vse ga je že zapustilo. Nihče mimoidočih se ne zmeni zanj. Zviija se v snegu in skuša vstati, toda preslab je že. Pristopim ter mu

teorije, zdi se, kakor bi prezirala njegove znanstvene trditve, a kljub temu ostaja marksizem nauk za proletarijat, ki mu ga bolje od vseh njegovih sovrstnikov in novih apostolov ni podal nihče. In če ima marksizem v sebi kaj, kar bi se ne jemalo s sedanostjo in če bi Marks, ko bi živel danes tudi to priznaval, vendar ne moremo sodrugom svetovati nič bolj, nego da preštudirajo marksizem. Inne Marksovo je v razvoju ljudskega uma to, kar je ime Kopernikovo v zvezdoznanstvu, Darwinovo v prirodoznanstvu, Riharda Wagnerja v glasbi. Karl Marks pomeni politični, socialni in učni program.

Marks je bil vnet revolucionar, ki je sodeloval zlasti v burnem letu 1848. v velikem evropskem gibanju za svobodo. Večino svojega življenja je prebil v pregnanstvu in tam je tudi umrl dne 17. marca 1883. Vse svoje življenje pa je neumorno študiral in delal.

Prav letos je tudi minilo 70 let, odkar je izšel Komunistični manifest, in sicer je zagledal beli dan v burnem letu 1848., torej v tridesetem letu Marksovega življenja. Manifest je bil njegovo prvo delo. Ob sedemdesetletnici manifesta so vsi listi pisali o manifestu in ga presojali po svoje, kakor ne bi vedeli, da je Marks sam rekel nekaj pred svojo smrtjo, da je manifest le zgodovinski dokument, ki mu sam ne pripisuje kake praktične vrednosti, čeprav ga je spisal. Toda nekateri ljudje hočejo biti bolj Marksisti nego Marks sam!

Spomenik Karla Marksa v Petrogradu.

Zbor sovjetov je sklenil na rojstni dan Karla Marksa položiti zakladni kamen za njegov spomenik na Revolucijskem trgu v Petrogradu. Povabili bodo najslavnejše kiparje celega sveta in konkurenci za ta spomenik, katerega bodo postavili z denarjem, ki ga bodo zbrali v javnih zbirkah.

Spomini o delavskem gibanju in praznovanju prvega maja.

Med delavskimi sloji v večjih mestih pri mali obrti je delavsko gibanje nekaj let starejše kakor med veleindustrijskim delavstvom po večjih mestih. Na Slovenskem pride edino Ljubljana v poštev, dasi ima tudi Trst veliko številno slovenskega prebivalstva, a je vendar gibanje med delavci male obrti v Ljubljani bilo živahnejše in je tudi starejše. Najbolj agilni so bili čevljarški pomočniki. Seveda tudi krojači. Ti delavci so prihajali večinoma iz drugih večjih avstrijskih mest, na primer rajni Franc Železnikar tudi iz Pariza, eni iz Švice. V prvem početku, ko so si ustanovili tudi slovenski delavci male obrti v Ljubljani izobraževalno društvo, so bili v zvezi z graškimi čevljarji, katere je zlasti bodril v njih stremljenju čevljar Gaus, pozneje voditelj graškega izobraževalnega društva. Med drugimi industrijskimi delavci je bilo sicer dovolj nezadovoljnosti. Ali imeli so še veliko manj svobode, kakor v mali obrti. Če se je tu pa tam delavec seznanil z sodrugij večjih mest in hotel pričeti z agitacijo, je bil seveda takoj izgubljen: tudi če se je v večjemu obsegu delavstvo hotelo tu ali tam postaviti v bran, je bilo zaman. Tako se spominjam prve večje stavke v letu 1883. pri rudniku Ojstro, ki sedaj pripada trbovljski

prigovarjam. Žival dvigne glavo in me skoro vzradoščeno pogleda. Toda samo en trenutek je žarek upanja razsvetlil motne oči. Zalostno, nekam vdano, položi glavo v sneg in pričakuje smrt...

V hudi zimi smo prišli v Sedmograške Karpate. Pokrajina je jako lepa v kljub ostru zimi. Ko so prišli lepši dnevi, naznanjajoči bližnjo pomlad, ki je tu dokaj pozna, nas je vedno bolj mikalo ven na prosto.

Lepega dne se napotimo trije na izprehod, da se naučimo lepote narave. Prišli smo že izven vasi in gledali na strmo višino koncem doline. Kmalu se začuje par strelcev. Gledamo, v katero smer so namenjeni. Razpočen je šrapnelov prihaja bližje in bližje. Nasprotnik nas je prav gotovo opazil na zasneženem prostoru. Čas je, da se umaknemo nasprotniku izpred oči zopet v hrib.

Ko se vračamo domov, izvemo, da je tam v bližini, kjer smo prej stali, udrta granata skozi streho bližnje hiše ter pri tem ubila petdesetletnega moža in dva konja. Ostalim trem možem se na srečo ni zgodilo nič.

Mož bi bil imel kmalu biti odpuščen, a je namestu tega našel grob v tuji zemlji...

premogokopni družbi. V par dneh so stavko s policijo in vojaštvom zadušili in okoli trideset rudarjev pozaprl. V letu 1884. pa, ko je bilo preganjanje radikalnih socialistov, kakor so se takrat imenovali, precej hudo, je našel policistični duh tudi na Slovenskem veleizdajalce. Seveda je veljal rajni Železnikar tudi za radikalnega socialista in obsodili so ga takrat pred celovško poroto na deset let ječe. Vsi takratni procesi, ki so jih v raznih kronovinah obesili delavstvu, so služili za prebujo mas v veliki industriji. Dobili so toraj delavci raznih rudokopov, večjih plavžev, zvezo z onimi delavci v mestih, ki so bili voditelji raznih malih tedaj obstoječih društev, in sicer so imeli v enih mestih izobraževalna v drugih zopet bralna društva. Kakor so se združili industrijski delavci v zvezo z graškimi delavci po zgornem in srednjem Štajerskem, tako so se spoznali in zbližali ter pridružili tudi slovenski delavci ljubljanskemu izobraževalnemu društvu in prišli v dotiko z raznimi sodrugij, z rajnim Broževičem, Grablevicem, Zadnikom. Štajerski Slovenci pa so bili takrat pri graškem izobraževalnem društvu. Vplival je tudi na naše delavce sklep glede praznovanja prvega maja leta 1887. v Parizu, čeprav se pariški sklep med avstrijskim delavstvom takrat ni v večji meri izvršil, a vendar je delavstvo oziroma so razni zaupniki že takrat skušali zanimati delavstvo v raznih mestih, da bi izrazili svoje zahteve s praznovanjem prvega maja.

Posrečilo se jim je to šele po Haimfeldskem strankinem zborovanju, na katerem je bil navzoč tudi slovenski socialist Zadnik. Slovensno praznovanje prvega maja in počivanje dela pa se je v Avstriji izvedlo šele leta 1890. S tistim praznovanjem so se skupno izrazili proletarci po celi Avstriji za osemurni delavnik, prosti tisk, uvedbo splošne in enake volilne pravice. Praznovali so prvi maj seveda različno. Samo to je bilo povsod enako, da so v vseh okrajih koncentrirale politične oblasti orožništvo, po srednjem Štajerskem celo vojaštvo. Priredbe so bile pa različne. Po srednjem Štajerskem so praznovali delavci prvi maj večinoma povsod s priredbo velikih vesel. V nekaterih okrajih tudi z majhnimi shodom. Po slovenskem pa tudi z božjo potjo. Zagorski rudarji so šli na Sveto goro, trbovljski na sv. Planino. Seveda ne vsi, ki so se pozneje čase udeleževali shodov, toda pri vsem tem je veljalo praznovanje cilju v dosego osemurnemu delavniku in splošni ter enaki volilni pravici in zbuditvi delavstva k zavesti, da je v skupnosti moč, da pa je to moč le takrat mogoče uveljaviti, če je delavstvo združeno. Zaraditega pa, ker se je delavstvu posrečilo vsaj deloma doseči osemurni delavnik, splošno in enako volilno pravo, zaraditega je delavstvo tudi v naših slovenskih industrijskih okrajih za praznovanje prvega maja povsod jako vneto. Reči pa se mora, da je bil res prvi maj v letu 1890. oni dan, ki je prebudil na stotisoče delavstva, posebno v veleindustriji ter ga opozoril na delavsko samopomoč. Da so v tej zavesti snovali in snujejo strokovne in politične organizacije, je naravna posledica.

M. Č.

Izraz internacionale.

»Nova Doba« prinaša v češkem, hrvaškem, srbskem, slovenskem, poljskem, italijanskem, nemškem in madžarskem jeziku naslednji oklic:

Slovenski delavci!

Na dan 1. maja, praznik dela, bomo manifestirali za čim hitrejši konec te grozne vojne, za pravi in demokratski mir. Manifestirali bomo za socialne zahteve delavstva proti izkoriščevalcem kapitalistične struje in za odpravo razrednega gospodstva. Manifestirali bomo za odpravo militarizma, za svobodo, samoodlobo in združitev vseh osvobojenih narodov in vseh trpečega ljudstva. Naj bi bil ta dan izraz solidarnosti vseh trpečih in za socialistične ideale se borečih ljudi, zberimo se vsi v bratski shod na Velikem trgu v Plznu. Tukaj pokažimo v polni sili javno pred vsemi svojo voljo ter gesto majnikove slavnosti. Naj živi solidarnost in svoboda delavskih vrst, naj živi svoboda vseh narodov sveta.

Sodrugij! Posnemajmo naše sodruge v Plznu in zberimo se polnoštevilno na shodih ne glede na narodnosti ter pokažimo vsemu svetu, da smo edini in da hočemo izpolniti izrek našega nesmrtnega K. Marxa ob stoletnici njegovega rojstva: »Proletarci vseh dežel, združite se!«

Agitirajte za „Naprej“! Pošiljajte ga vojakom!

Naš praznik prvi maj.

S ponosom gleda vojskovodja na dobljene zmage. Zavedni slovenski proletarec se ozira na svoj praznik boja, na minuloost in gleda pogumno v bodočnost. Tudi proletarec je ponosen na pridobitve in obenem na prve bojevnike, ki so kot hrabri pionirji izšli iz preprostega ljudstva ter neustrašeno delovali za razširjenje socializma. Dolžnost naša je, da se ravnamo po njih: bratje, sestre, malodušnost proč, sreča kvišku, bodočnost mora biti naša! Da pa bo naša, jo moramo negovati in vzgajati. Naša bodočnost je naša mladina. Nje se spominjamo prvega maja!

Kakor državniki in poveljniki ukrenejo vse potrebno za doseg svojih ciljev, tako mora tudi združen proletarijat pod rdečim praprom socialne demokracije, sodelovati brez razlike spola in poklica, da vzgojimo zavedno socialistično mladino, ki je naša nada in bo naš ponos.

Da bo naš praznik velik, naš boj uspešen in zmaga zagotovljena, pokažimo, da ne stoji naša proletarska armada samo iz aktivnih delavcev, ampak, da razpolaga z rezervami, katere ji dajejo pogum in jo podprejo v vseh bodočih bojih.

Ti pa, mladina se odzovi z veseljem vabilu na prvi maj, z veseljem sodeluj pod okriljem rdečega prapora socialne demokracije.

Sodružica M. Z.

Delaj — počivaj,

Stvarjaj — uživaj,

Stopaj navzgor iz meglenih nižin,

Išči svetlobo, ker solnca si sin.

Brani pravico in varuj pogum,

Slušaj resnico, spoštuj svoj razum.

Človek si — nič več. Napuh zaničuj!

Človek si — nič manj! Pa glavo vzdiguji!

Politični pregled.

— **Odgoditev parlamenta.** Vlada bi rada dobila časa za nadaljevanje svojih prizadevanj za pomirjenje razgretih duhov. Ministrski predsednik vitez Seidler je vsled tega izposloval pri zborničnem predsedstvu, da se je bodoča plenarna seja odgodila do 7. maja. V soboto je ministrski predsednik začel pagajati se z voditelji posameznih parlamentarnih strank. V soboto popoldne je imel daljši razgovor s prezidijem Poljskega kluba.

— **Madžari proti Čehom.** Po poročilih čeških listov je ogrska vlada več Čehov izgnala iz Ogrske. Ta ukrep temeljuje ogrska vlada s »panslavistično gonjo«. Češki poslanci napovedujejo, da zaradi tega dogodka store primerne korake pri avstrijski vladi.

— **Demisija kneza Windischgracza odklonjena.** Korespondenčni urad javlja, da cesar ni sprejel demisije predsednika gosposke zbornice, kneza Windischgracza.

— **Nemška politika v Avstriji.** V Solnogradu je na nekem zborovanju bivši predsednik gosposke zbornice dr. Sylvester med velikim odobravanjem poslušalcev izjavil, da ni več dvoma, da je potrebna nova orientacija nemške politike, po kateri bodo Nemci mogli prodreti s svojimi nacionalnimi zahtevami, če nočejo, da jih bodo drugi narodi monarhije zadavili. Da se ta politika konča z uspešnim koncem, je treba, da se osnuje velika enotna stranka.

— **Neodvisna socialna demokracija na Nemškem k davčnim predlogom.** Frakcija je podala v državnem zboru naslednjo načelno izjavo: Frakcija neodvisnih socialnih demokratov sloni nepreklicno trdno na temeljih davčne politike, kakor so določeni v programu in v kongresnih sklepih nemške socialne demokracije pred vojno na zadnje se vršečem strankinem shodu v Jeni l. 1913. T o s o tala temeljna načela: »Smo za obdavčenje dohodnine, imetja in imetkega prirastka v pokritje vseh javnih izdatkov, v kolikor se imajo kriti potom davkov. Zavračamo vse indirektno davke, carine in podobne gospodarske odredbe, ki žrtvujejo interese splošnosti interesom prednostni manjšini. Odklanjamo vse davke kakršnkoli si bodi že vrste, katerih uporaba ugovarja interesom delavskega razreda, pa najsibodi, da bi odklonitev teh davkov po naših zastopnikih imela posledico za delavski razred neugodno obdavčenje in bi ne preprečilo zabojevalno uporabo.«

— **Za osvoboditev žene.** Voditeljica modernega ženskega gibanja na Nemškem in plodovita pisateljica Helena Lange piše: Čim dlje gledam nemško žensko gibanje, tem jasneje mi postaja eno: da tudi njegovi prijatelji med moškimi redkokdaj hočejo to, kar ženske. Ženske hočejo, da bi smele tudi na zunanji postavni obliki izraziti to, kar so spoznale za svoje posebno umevanje,

za svojo posebno nadarjenost, za svoje poslanstvo v svetu: delovati hočejo stvariteljno. Moški, tudi taki, ki zavzemajo nasproti ženskemu gibanju povsem »dobrohotno« stališče, hočejo pa skoro vedno le »pomočnico«, ki bi po njihovih razmerah, v slučajih, ki bi se jim zdeli primerni, izpremenila v dejanje to, kar je pravzaprav moško mišljeno. Odtod posebna ljubezen do pasivne volilne pravice za ženske, brez aktivne; samo pasivna volilna pravica daje jamstvo, da ne pridejo v zakonodajne zastope stvariteljice, temveč le prilagodilne se ženske, dobre pomočnice. Odtod tudi vse polovičarstvo v šolstvu, v katerem se še vedno ne morejo odločiti, da bi njegovo uvedbo prepustili ženskimi rokami. O osvoboditvi ženstva se bo moglo govoriti šele tedaj, kadar bodo smele ženske: 1. svoje pralastne zadeve samostojno upravljati, kakor moški upravljajo svoje, 2. kadar se jim bo dovolil vpliv na skupne javne zadeve v smislu njihovih najbistvenejših zmožnosti.

— **Nemški kancler za volilno pravico.** »Norddeutsche Allg. Zeitung« poroča o razgovoru državnega kanclerja z zastopniki delavskih organizacij naslednje: Kancler je govoril pri tej priliki s krščanskimi delavskimi voditelji tudi o vprašanju volilne pravice in poudaril, da stoji in pade s prusko volilno pravico. Še pred nekaj dnevi mu je cesar dejal, da se popolnoma strinja s predlogo o volilni pravici. Vse govornice, ki trdijo kaj drugega, so neresnične. Delavski voditelji so kanclerju zagotavljali, da nemško delavstvo nikakor ne misli na stavko in tega tudi ne namerava. Govornice, ki pravijo drugače, niso utemeljene v delavskem gibanju. Bilo bi pa želeli, da pokažejo vojaške in civilne oblasti za delavsko gibanje več umevanja.

— **Tudi nemški narodni delavci se »socializirajo«.** Na Dunaju se je vršila v nedeljo izredna konferenca nemške delavske stranke za Nižje-Avstrijsko, na kateri so soglasno sklenili, predlagati na strankinem zboru nemške delavske stranke, ki se bo vršil 4. in 5. maja na Dunaju, da naj se spremeni ime v »Nemška narodnosocialistična stranka Avstrije«.

— **Strokovne organizacije pri državnem kanclerju.** Državni kancler je sprejel celo vrsto zastopnikov delavskih organizacij vseh struj, da jim je podal priliko, izreči se v za delavstvo važnih vprašanjih.

— **Majski praznik kot državni praznik v Ukrajini.** Iz Kijeva se poroča, da je ukrajinsko notranje ministrstvo izdalo naredbo, vsled katere se proglasi prvi majnik kot praznik delavskega ljudstva vsega sveta tudi v Ukrajini kot državni praznik.

— **Kot kandidat za finski prestol** pride po poročilu švicarske »Curiške Pošte« princ Axel Danski v pošte. Star je trideset let in sorodnik kralja Kristijana.

— **Italijanska zbornica** je sprejela zakonski načrt glede podaljšanja zakonodajne dobe z 247 proti 69 glasovom. Pri razpravljanju aretacije uradnikov munijskega ministrstva kakor tudi potrebe nove ureditve tega ministrstva je prišlo do glasovanj o predlogih, ker je ministrski predsednik vztrajal pri svojem stališču. Pri prvem glasovanju je dobila vlada 192 proti 103, pri drugem 235 proti 70 glasovom. Zbornica je nadalje razpravljala glede razširjenja volilne pravice na vse bojevnike, tudi na one, ki še niso 21 let stari.

— **Bratiano računa na revizijo mirovne pogodbe.** Bivši rumunski ministrski predsednik Bratiano je na nekem političnem shodu v Jašu izjavil med drugim: Imejte zaupanje v mene. Mi bomo tisti, ki bodo pri splošnem miru Rumunijo privedli povečano iz vojne. Za to imam zanesljivo jamstvo.

— **Holandska in Nemčija.** Oficijozno glasilu holandske vlade, »Post«, izjavlja v svojem situacijskem poročilu: Kakor smo izvedeli, se razširjajo v Berlinu najčudnejše govornice o stališču naše vlade. Ne izplača se odgovarjati nanje, toda potrebna je sledeča izjava: V Berlinu zatrujejo, da je že sklenila naša vlada z Anglijo dogovor glede eventualne nemške invazije. Izjavljamo odločno, da ni sklenila Holandska z nobeno vojujočo se državo nobenega dogovora ali zveze, ki se tiče vojaške pomoči. — Iz Haaga se brzojavno poroča, da se je holandski poslanik v Berlinu, baron Gevers, povrnil na svoje službeno mesto v Berlin.

— **Amerika in Švica.** Vojska ni vplivala neugodno le na gospodarstvo vojujočih se, ampak v veliki meri tudi na ono nepristranskih držav. Osobito se imajo boriti vse nevtralne države z velikimi težkočami radi prehrane. Nedavno temu so bili na Nizozemskem veliki lakotni nemiri, že poprej pa smo čuli o enakih nemirih na Švedskem. S tem, da sta se Angleška in Amerika polastile ladijskega prostora Nizozemske in Skandinavskih držav, se prehranjevalne razmere v teh deželah seveda ne bodo zboljšale. Ententa rabi svoje in zaplenjeno ladijeve pač v prvi vrsti zase, za prevažanje živih, vojnih potrebščin in moštva. Nevtralci naj čakajo. To mora posebno čutiti Švica. Glasom pogodbe, sklenjene med Švico in Združenimi državami Severne Amerike, bi morale slednje dobaviti Švici počenši z decembrom 1917 mesečno 30 tisoč ton žita. Do konca marca t. l. pa Amerika še ni dobavila niti ene tone. Sedaj jim obljubujejo, da se v to porabijo holandske ladje. Med tem pa nakupujejo isti Amerikanci prav pridno živila in druge potrebščine

v Švici. V ta namen so ustanovili poseben urad, ki nakupuje pred vsem sir vseh vrst, mast, olje, kože, stročnice itd. Potem fine kovine, cement in drugo. Ta urad je naročil 1.500.000 jardov (1.365.000 metrov) blaga za kaki-uniforme in 500.000 hlač. Umevno je, da delajo Švicarji pri tem izvrstne kupčije. Toda zato pričakujejo znan kompenzacija v obliki obljubljenega žita. Nemčija je sicer zagotovila za ladje pod švicarsko zastavo prosto pot, toda Amerika bo za Švico namenjeno žito poslala pod lastno zastavo, vsled česar bodo ti transporti seveda v veliki nevarnosti, da jih potope nemški podmorski čolni. V tem slučaju bo morala Švica še dalje čakati...

— **Na Ruskem zopet carizem?** Ritzauski biro poroča iz Stokholma: Glasom brzojavke, ki je dospela iz Abo krožijo tam vesti, da je bil izvoljen za ruskega carja bivši prestolonaslednik Aleksejev Nikolajevič, brat bivšega carja, veliki knez Mihael Aleksandrovič pa za regenta.

— **Položaj na zapadni fronti.** Londonske »Times« razpravljajo v sobotnem uvodniku o položaju na zapadni fronti ter izvajajo: Grozi nam resna nevarnost; položaj zahteva mirno prevdarnost in močne živce. Najbolj nevaren je še vedno položaj ob Sommi. Mogoče je, da bomo na severu nekoliko ozemlja morali prepustiti sovražniku, a tistik na severu bi ne bila izguba, ki bi se ne dala popraviti. Uspešen napad sovražnika v smeri na Amiens, ojačen s sovražnim sunkom proti izlivu Somme, bi nas ločil od glavne francoske sile. Ta nemška namera se mora za vsako ceno preprečiti. Zaradi tega je zavrnitev nemških čet pri Villers-Bretonneux smatrati za važen dogodek. Aliiranci se morajo na severu sicer boriti za vsako ped zemlje, a ne smejo pri tem pozabiti, da je za vsako ceno treba držati bojne črte pred Amiensom in ob obeh straneh Somme.

— **Island hoče samostojnost.** V Kodaču krožijo vesti, da se hoče otok Island odcepiti od Danske ter proglasiti samostojno republiko. Angleški vpliv na otoku je velik in skoraj gotovo je preobrat posledica angleške agitacije.

— **Ameriške vojne odredbe.** Reuterjev urad poroča iz Newyorka: Da zavaruje prevažanje čet v Evropo, bo zgradil vojni oddelek v atlantskih pristaniščih vrsto dokov in skladišč in nakupil tudi več zasebnih dokov.

Malo pojasnila.

Ivan Cankar je govoril v tržaškem »Ljudskem odru« o »očiščenju in pomlajenju.« Slovensko časopisje, glavno »Slov. Narod«, »Slovenec«, »Edinost« itd. se je obširno pečalo z izvajanjem pisatelja Ivana Cankarja. »Narodov« dopisnik je končal svoj članek z vsklikom: »lep dan je bil«. Ker se je Cankar precej na široko bavil z našo soc. dem. stranko — dotična izvajanja so s seve tudi najbolj vestno reproducirala! — je »Napreje« v celoti objavil Cankarjevo predavanje.

Ker pa je Ivan Cankar na napačni poti — mož namreč živi v čisto drugih sferah — je naša doiznost, da razne njegove trditve primerno pojasnimo.

Cankar trdi: strokovne in gospodarske stranke organizacije so bile močne, soc. dem. stranka pa je bila politično skoro brezpomembna. »Tuja je bila ogromni večini naroda, naroda kmetov in malomeščanov, naroda proletarca.«

Soc. dem. stranka je in je bila razredna delavska stranka. Kot taka se je v prvi vrsti brigala za osvobojo delavca, čisto naravno je: da je v prvi vrsti organizirala delavca v strokovnih organizacijah, da mu pridobi večji kos kruha in boljše delovne pogoje. Ko so prišli soc. dem. agitatorji n. pr. v Idrijo in videli, da dela ubogi rudar za 30, 40, 50 krajcarjev na dan, da ga paznik in uradnik po vojaško eksercirata, da je moral na delo v jamo »okrog kola«, kjer je stal paznik s palico — no, kaj je mogla biti druga naloga soc. dem. stranke kot: potom strokovne organizacije odpraviti vse to?! — Ko je delavec, recimo idrijski rudar, dobil svojo mesečno plačo, tistih par goldinarjev, že je prežal nanj kramar — dragi Cankar, slovenski kramar! — in ga je ogulil s slabim blagom za težko prislužene novce. Kaj je mogla drugega napraviti soc. dem. delavska stranka kot potom gospodarske - konzumne organizacije osvoboditi delavca teh — žal, tudi — slovenskih pijavk?! Tako delo je vršila stranka v Idriji, v Zagorju, v Trbovljah, v Hrastniku, v Nabrežini, na Jesenicah itd. itd.

In to delo ni bilo majhno, ampak — pa, kaj bi govoril: kdor je kedaj vršil organizacijsko delo, ki bodi uspešno in trajno, ta ve, kaj je tista peščica ljudij izvršila...

Seve po Cankarju je ostala stranka »tuja« ogromni večini naroda!!! Cankar se moti. Pozablja namreč tudi, da je bil naš kmečki narod najprej v rokah bogatinov - oderuhov, iz njegovih rok so ga prevzeli župniki in kaplani v

okrilje klerikalne stranke pod vodstvom dr. Šusteršiča. Ta „narod“ se je takoj sprijaznil s socialno demokracijo, ko mu je bilo dovoljeno prosti dibati. Ko je kmečki fant iz „naroda“ prišel v tovarno, je bil kmalu soc. demokrat; gorje pa socialnemu demokratu, če je prišel v kmečko vas! Agitacija na kmetih je bila nemogoča. Župan, fajmošter, žandar, dačar ter vsa nahujskana vas je šla proti smelemu pionirju socialne misli, če se je le prikazal na vasi. Volilni red v občini, v deželne zbornice, v državni zbor z volilno geometrijo — no, dragi Cankar, kako pa naj zagorski rudar pošlje zastopnika v deželni zbor, če voli v isti skupini kot ves litijski in višnjegorski okraj. Če so gospodje v deželnem zboru smatrali Škofjo Loko ali pa Krško toliko vredno, da imata „svoje poslance“ — Zagorje, Jesenice, Šiško itd. pa ne, je bilo to dobro preračunano. »Politično« delo je pač delo v političnih korporacijah. Ko so n. pr. v Spodnji Šiški v III. razredu prvokrat pri občinskih volitvah zmagali delavci, je »napredna« gospoda v Šiški vložila rekurs proti izvoljenim, češ: ker so delavci, tedaj nesvojepravnici, nimajo pravice biti izvoljeni. Politična gospoda je rekursu ugodila!!!

Dragi Cankar — pojmu bahatih reprenzentov slovenskega naroda je bil soc. demokrat zaradi tega tuj, ker je predstavljal politično organiziranega delavca!

Cankar pravi, da so prišli v stranko inteligentje, ki pa so „jasno videli, da mora stranka živeti v narodu in za narod, če sploh hoče živeti.“ Dragi Cankar! Kdo je prišel v stranko? Abditus je bil v stranki od mladih nog kot delavec, kar je znal, to je tudi povedal, delati mu nihče ni branil. Do lanskega leta ni nič povedal, čemur bi se stranka uprla. Dermota, Lončar, Tuma, recimo Cankar, Štebija, Ferfolja — to so menda vsi, ki so kedaj kot „inteligentje“ prišli v stranko. Kako in kaj pa so pokazali, da mora stranka živeti „v narodu“. Kateremu inteligentu pa je bilo nemogoče povedati svoje misli? V „Naših zapisnikih“ od leta 1903 do leta 1914 se je popisalo precej papirja. Kako naj živi stranka v narodu? Ali so to povedali, ali so dejanski z zgledom pokazali: kaj se pravi to?

Kakšna pa je naloga inteligentov v stranki?

Izobraževalna! Kot možje, ki so imeli več časa in prilike ter več podlage za izobraževanje, morali bi v stranki dopolniti ono, kar niso zmogli Čobali, Kopači, Sitterji, Kermolji itd. — tedaj oni, ki so prišli v vodstvo organizacij kot manualni delavci. Inteligentni ženi se je n. pr. nudila krasna prilika v stranki organizirati delavske žene, vstvariti zavetšča za delavske otroke, prirejati predavanja za žene, za deklice in otroke... Inteligentnemu možu — oh, naše podružnice po delavskih krajih so hrepenele in hrepene še dandanes po predavanjih, po pouku...

Ali, dragi Cankar — v kavarni s cigareto v ustih in črno kavo pred seboj biti velik ter z zaničevalno gesto govoriti o onih, ki se pehaajo: kako bi slovenskemu delavcu priborili malo boljši obstoj, večji kos kruha — to je lahko in prijetno!

Cankar pravi: „mladi socialisti so grenko občutili, da zdaj, ko je ves narod v plameu, ko se bliža ura — ali njegove pogube ali njegovega vstajenja, da zdaj stoji stranka leno in mirno ob strani.“ Človek bi ostrmel nad tem, če bi že ne bil navajen tako krivičnih obsodb naše delavske stranke in če ne bi vedel, da so Cankarju to drugi — povedali... Jugosl. soc. dem. stranka ne stoji nikjer ob strani. Ko ji je bilo mogoče, je začela z dnevnikom, s shodi in izobraževalnim delom. Če se ni pustila od par anonimnih člankov zavesti v splošno navdušenost, zato ima tehtne vzroke. Strankini zbor je tudi govoril. — Kaj pa so tisti „mladi socialisti“ storili? Izdali so doslej 64 strani potiskanega papirja in pripomogli „Slovencu“, „Narodu“ in „Edinosti“ do par notic zoper jugosl. soc. demokracijo. Druge nesreče se še ni zgodilo.

Ali bi ne bilo bolje, da bi ti inteligentje delovali v organizacijah ter z nami vred delovali za povzdigo naroda?!

I. Cankar pravi, da se ne da utajiti dejstva, da se je naša stranka razcepila v „mlade“ in „stare“. Čudno. V „demokraciji“ vidimo tri imena, ki so stranki znana, in sicer A. Štebi, Abditus, in Lončar. Če so ti trije smer mladinov in če so ti razcepili stranko, potem bo imel prav. Strankini zbor pa je vse svoje sklepe soglasno sklenil, ni bilo ugovora. Kje tedaj v stranki razcepiljenost?

I. Cankar govori tudi o deklaraciji. Naše stališče je znano. Ni ta vzrok, da je izšla „Demokracija“ — vzroki so drugi... Jugosl. soc. dem. stranka je delavska stranka, kdor hoče v nji

delovati, mora delati z delavci. Komur to ni prijetno in ga ženira ter mu je bolj všeč sedeti med literati in umetniki — ta seve lahko to utemelji ter gre. Ugodno in prijetno je tudi biti slavljen in občudovan, češ, tudi ti si naše gore list... Da, da — v nebesih imajo večje veselje nad enim spreobrnjenim kot nad 99. pravičnimi...

Jugosl. soc. dem. stranka rada sprejme vsakega sodelavca med se, kdor le hoče delati, kdor ima pošteno voljo in pošten namen. Nismo ortodoksni; največja prostost je naš ideal. Samo povsod mora biti blag namen in dobrohotna volja. Dela je dovolj za vsakogar — koder ti srce želi, povsod lahko primeš za delo. Ven iz kavaren in podobnega močvirja na shode, na predavanja — in videl boš: kako živa veja v narodu je jugoslovanska soc. dem. stranka in kako mora krog sebe in na vse strani opletati...

„Ljudskemu odru“ pa priporočamo, da priredi še več takih predavanj tudi z druge strani... Potem bo šele pravo očiščenje in pomlajenje... Verus.

Glavne napake našega direktnega obdavčenja.

Ko je v prejšnji zakonodajni periodi poslanska zbornica obravnavala takojimenovani mali finančni načrt, so se socialno-demokratski zastopniki v finančnem odseku jako potrudili, da opozore vlado in javnost na temeljne napake našega direktnega davčnega ustroja. Minoritetno poročilo, ki so ga predložili, a se v onem času ni zadostno upoštevalo, kaže z viso jasnostjo, da je naš davčni sistem zastarel in ni nič več primeren. Ono navaja tudi vzroke za to. Leta 1896. so v Avstriji uvedli dohodninski davek; takratnemu kurijalnemu parlamentu so ga že drago plačali. Zastopniki posedujočih razredov, ki so sami odločevali o obdavčenju, so bili pripravljeni šele takrat, pripustiti dohodninski davek, ako se že prej obstoječi pridobitni davek zmanjša ali za trdno določi (kontingentira). To kontingentiranje zemljiškega in splošnega pridobninskega davka je itako zamisljeno, da se uvede tak davčni sistem, da bi vsako zvišanje davčnega zneska že tehniško zadelo na največje težave. S tem je bilo pravo razmerje obdavčenja, zlasti kar se tiče direktnih davkov, postavljeno na glavo. Nasprotje med pametjo in nespametjo je takratno minoritetno poročilo poslanca Rennerja osvetlilo v primeri z angleškim in avstrijskim proračunskim sistemom.

V Angliji se trudijo, da spravijo vse davčne vire (dohodnino, pridobitev od podjetij, imetje) v določeno razmerje drug poleg drugega, in to razmerje se določa, ne pa davek ali svota davčnega donoska. Vsako leto, ko je dogotovljeno državno gospodarstvo, se na novo določi davek, to je tedaj časih višji, časih nižji in v vojnem času posebno visok. Stalna sta tedaj le davčna podlaga in razmerje vseh davčnih virov drug k drugemu. Izpreminja se le letna vsota in s tem tudi letni dohodek. Na ta način pridobi davčni sistem potreben vpliv na menjajoče se potrebščine države. Pri nas se je pa pri zemljiškem in pridobninskem davku postopalo drugače. V obeh davkih je skupni letni dohodek prej določen in se pozneje razdeli na posamezne davkoplachevalce. Ta napaka sili državo vselej, ako potreba izredno narašča, da išče po novih davkih, da oblega zakonodajstvo z vsakovrstnimi načrti in ljudsko gospodarstvo vedno iznova ogroža, samo da izpolni luknje proračuna. Iznajdljivost davčnih projektantov se potemtakem izjove. Ker pa so viri direktnega obdavčenja v temelju le trije na razpolago, to so: zemljiška renta, obresti glavnice in dobiček podjetnika, tedaj končajo ti poskusi navadno s tem, da se uvedejo novi direktni davki ali pa brezmejno povišajo indirektni. I seveda, da je vojna našla našo finančno upravo v zelo razdrapanem stanju, naziadnje jo je zavedla k brezkončnim zadolženjem in slednjič jo primorala, da so se izdale določa enostranske posamezne odredbe obdavčenja.

Trije davki so predvsem, ki so sprejeli ta zastareli značaj: zemljiški davek, hišnorazredni davek in davek na splošno pridobnino, tedaj obdavčenje posestnika na deželi in malo-ter srednjega meščanstva v mestu. V tej zaporu se izraža splošni davčni štrafk privilegiranih kast kurijalnega parlamenta. Plemstvo in srednjestanski ljudski deli so porabili svojo parlamentarno predpravo v to, da vedno naraščajoče državne izdatke vračajo na ramena drugih razredov. Nezaprt, temveč pre-

makljiv je ostal hišno-najemninski davek in uvedel se je dohodninski, akcijski, rentni in mezdn davek. Od teh davkov zadene hišno-najemninski, dohodninski in mezdn davek predvsem one razrede, ki žive od plačila ali mezde, družabni in rentni davek zlasti veliko meščanstvo, tedaj oba nova stanovska družabna razreda. Naša davčna politika je imela do vojnega začetka izrazit malomeščanski značaj, to se pravi obenem značaj delavske sovražnosti in tudi do kapitala.

To dejstvo dokažemo najbolj jasno z nekaterimi številkami. Primerjajmo davčne dohodke dveh let 1898 in 1910, pa vidimo, da je poskočil dohodninski davek od 35 na 101 milijonov, družabni davek od 40 na 90, rentni od 5 na 13, mezdn od 1.1 na 4.5, hišnonajemninski davek od 61 na 116 milijonov kron, tedaj vsak davek skoro za polovico. Starostanovski davki nasproti ne kažejo drugačne slike. Hišnorazredni davek ostaja na 10 milijonov kron, zemljiški davek pa pada od 56 na 52 milijonov kron, splošni pridobninski davek poskoči le od 30 na 37 milijonov kron. Ničesar ne potrjuje jasneje, da je to res davčni štrafk posestnikov in malomeščanov.

V sistemu našega obdavčenja leži, da je tako določeno, da se niti ne more primerjati davek sam menjajoči se pridobitni, predpisovanju cen in premoženja. In če pomislimo, na kak način so se od leta 1898 premaknile obdavčevalne podlage tudi pri teh davkih. Zemljišče je že pred vojno doseglo večkratno vrednost denarja kakor 1898, cene poljedelskih izdelkov so večkrat poskočile, dohodki so postali neprimerljivo višji.

Napačnost našega direktnega obdavčenja so razkrinkali naši poslanci že leta 1912 in jo predstavili kot nezno. Toda ni se jih poslušalo in dosledni ter trd boj, katerega sta zlasti poslanca Renner in Dramonid vodila v finančnem odseku, ni našel poslušnih ušes pri večini. Danes, že po sedaj vidnih velikih preobratih vojne, ne bo mogoče več iti preko teh stvari. Ako bi bil davčni sistem notranje tako izenačen, kakor angleški, in donos vseh davčnih vrst strogo izveden in spravljen v sklad, tedaj bi se imelo zadovoljiti s tem, da davčne postavke po potrebi splošno in enako zvišamo ali pa znižamo. To pa pri nas sploh ne pride v poštev. Vsaka posamezna davčna vrsta je pri nas uravnana brez vsake zveze z drugimi, zemljiški davek pred več nego eno celo, dohodninski davek pred pol človeške dobe, in nihče ne gleda na to, kako zelo so se med tem dohodki zemljišč spremenili. Tako je ona panoga gospodarstva ali en razred naroda nenavadno visoko, drugi del nenavadno nizko obdavčen. Radi tega so vse drugačne odredbe na mestu, kakor one, ki jo predlaga vlada. Takojimenovani mali finančni načrt je imel vendarle še nekaj načrta na sebi. Kar se sedaj kaže, je zgradba brez načrta. S takimi sredstvi ne bomo premagali finančno bedo v državi. In že danes se mora zahtevati, da se poslanska zbornica, ako vlada tega ne stori, povzpne do korenitnega finančnega načrta.

Gospodarska pogodba v Ukrajno.

Avstro-ogrska komisija, ki je pod vodstvom poslanika grofa Fonjača v Kijevu razpravljala skupno z nemško delegacijo o obojestranski blagovni izmenjavi, ki je označena v Brest-Litovski mirovni pogodbi, je sklenila svoje delo in sta obe strani podpisali dognano gospodarsko pogodbo. Komisija se je dne 26. aprila vrnila na Dunaj, da sedaj kar najbolj pospeši potrebna dela za izvršitev tega dogovora.

Pogodba obstoji iz cele vrste posameznih določb. Dogovori, ki so se vršili za Avstro-Ogrsko in Nemčijo skupno, potečejo v smislu določil mirovne pogodbe do 31. julija 1918. Najvažnejši posebni odstavek je oni o žitu, stročevju, krmilih in semenih. Sedanja žitno-trgovska prepoved se odpravi in se dopusti v organizirani obliki velika in mala trgovina z žitom in drugim zgoraj imenovanimi blagom. Ta organizacija pod imenom državnožitna pisarna obstoji iz gospodarskih borz, najemnikov, posestnikov mlinov, kakor tudi iz kmetijskih združenj.

Ukrajina ima dobavljati Avstro-Ogrski pet milijonov metrskih stotov do konca julija, in so za posamezne mesece določeni delni kontingenti. Osnovala se je v Kijevu nemško-

avstro-ogrsko gospodarska centrala, da izvede sklenjene pogodbe za živila.

Odpošiljanja žita in mlevskih produktov, in sicer najprej v raznih taboriščih in v mlinih nahajajoče se zaloge, se je skoro pričelo. Najprej so se odposlale večje množine ječmenjčka, bele moke in kaše. Pravo ispravljanje se prične šele meseca maja, zakaj kmet je sedaj zaposlen s spomladansko setvijo. Dalje pa se morajo premagati vse jako velike težave pri pospravljanju in pri odpošiljanju, ki so se pokazale kot posledica revolucije in katere naravno še niso odstranjene. Dospetje regularnih množin se more pričakovati ob največji pospešbi odpošiljanja približno konec maja.

Drug važen dogovor se tiče dobave jajec. Ukrajinska vlada se je zavezala, da dobavi do konca julija 1918 več milijonov komadov jajec, a se bo potrudila, da sedaj napovedane množine po možnosti še zviša. Poseben dogovor velja dobavi klavne živine. Krompir, sočivje, suha zelišča, kislo zelje in čebula se morejo prosto nakupovati. Za dobavo slanin in sladkorja je treba še posebnega dogovora.

Glede dobave sirovin treba predvsem omenjati užgalic. Cunje se smejo prosto izvažati iz Ukrajine. Železne rude se bo izvozilo 37 in pol milijona pudov (pud = 16 kil). Tudi za dobavljanje mangarske rude se je poskrbelo. Vse one sirovine, ki niso protokolarno domenjane, ostanejo v prostem prometu.

Nasproti našim zahtevam, ki se v prvi vrsti tičejo živil, je ukrajinska vlada izrekla željo po dobavi industrijskih izdelkov, predvsem seveda poljedelskih strojev in orodja, dalje se bo oziralo na ukrajinsko potrebo z dobavo takih predmetov, katere bodo osrednje države ozirale na domačo preskrbo v stanu odstopiti Ukrajincem.

Skupni blagovni promet med osrednjimi državami in Ukrajino bo do 31. julija v znamenju najdalekosežnejšega državnega monopoliziranja, za katero se bo ukrajinska vlada z ozirom na svoja notranja politična temeljna načela pobrigala, da jih izvede. Določil se je tudi za dobo do 15. julija 1918 trdni preračunjevalni kurs (1 krona = 50 kopejk) za vnovčenje državnih blagovnih pogodb.

Dnevne beležke.

— Ljubljanske trgovine bodo jutri dne 1. maja zaprte.

— V Trstu praznuje 1. maj vse delavstvo. Tako so sklenili delavski zastopniki.

— V Pragi prirede prvega maja socialisti veliko slavlje. Do 1. popoldne bodo zaprti tudi vsi javni lokali in ustavljen ves mestni promet.

— Blau. Soderugom z Javornika in okolice zbranim na shodu prvega maja, na praznik zavednega delavstva, želim, da bi resolucija, ki jo sprejmete na shodu, imela popolen uspeh, da bi bil kmalu konec neznosnih razmer ter da bi prišel dan miru in svobode. Pošiljam shodu in bralcem „Napreja“ iskrene pozdrave. K.

— Znamenje časa. »Slovenec« poroča: Celovška bogoslovna se bo morala s tem let. zaključiti, ker ni v nižjih letnikih nobenega bogoslovca več.

— Za prehrano v Trstu. Delovni odbor, ki so ga izvolili zastopniki vseh strank na sestanku, na katerem so razpravljali o preteči nevarnosti glede na tržaško aprovizacijo, ki smo o njem v soboto poročali, sestoji iz naslednjih zastopnikov: Aprovizacijska komisija: dr. Abram in Bernardon; trgovinska in obrtna zbornica: vit. Albori, Brunner; občinski gospodarski svet: Rastelli, Laurencich, Frida Besso; razpuščen mestni svet: Chiussi, Valerio, Arch, dr. Slavik; komisija za revizijo izkaznic za nemovite sloje: Bratina; zveza zadrug: Robba, Guarrini; zveza delodajalcev, zveza industrijalcev: dr. Cimadori; Lloydovo oskrbovališče: dr. Pangger; zavarovalnica proti nezgodam: Gerin; politično društvo »Edinost«: dr. Wilian; odvetniška zbornica: dr. Rabi; »Associazione politica adriatica«: Bernetich; »Delavske konsumne zadruge«: Visintini; Meščanske konsumne zadruge: Perneti; Kons. zadruga drž. uradnikov: Berlot; Associazione Istra - Trieste: Girotti; Mednarodna zveza tržaškega in primorskega častnikarstva: Passigli; Aprovizacija delavnic: Taft. Urad za podpiranje poklicanskih in begunskih rodbin: Fragiaco; Miljska aprovizacijska komisija: Gervin; Delavski svet in zaupniški zbor: dr. Puecher, Jernejčič, Catalan, Schmiedek, Golouli, Kenic, Gizela, Serpo, Pisoni, Jurizza; za male obrte: inž. Corretti; za trgovske nameščence: Perez. Poleg teh politična zastopništva mesta, državni poslanci dr. Gasser, Oliva, Pittoni, dr. Rybač in član gosposke zbornice vit. Escher. — V soboto se je vršila v Trstu seja meščanskega delovnega odbora, ki je razpravljala o skrajno neugodnem položaju glede prehrane Trsta. Po obsežni debati se je sklenilo: 1. Sestavi se spomenica, ki določa eksistenčni živilski minimum za

mesto Trst; 2. ta spomenica se izroči kar najpreje namestniku in ministrskemu predsedniku; 3. ministrski predsednik se brzojavno pouči o našem strahovitem položaju. Sestava spomenice se je poverila Bernardonu, dr. Puecherju in Visintiniju. Spomenico izroče namestniku in ministrskemu predsedniku tržaški državni poslanci in član gosposke zbornice vit. Escher ter 8 zastopnikov raznih meščanskih korporacij.

Zagoneten umor. Kakor čitamo v »Edinosti«, so našli pritečeni petek v Trstu ob potoku Ključ, ki teče pod Lonjerjem, zakopano človeško truplo. Našli so ga otroci, ki so nabirali drva. Identiteta umorjenca se ni mogla dognati. Sodna komisija je le ugotovila, da se je moral izvršiti umor dan predno se je truplo našlo. Izpod groblje, ki je bila nasuta nad mrličem, je ta molil roko ven, iz česar bi se dalo sklepati, da ni bil še mrtev ko je bil zakopan in da se je skušal izkoptati. Truplo je bilo hudo pobito. Sledovi krvi peljejo na breg in travnik, ki leži nad omenjenim potokom in cesto, ki vodi od Lovca na Katinaro. Umorjenec je bil gotovo vojak, ker je imel na sebi vojaške hlače, a je bil brez suknje, katero so pa kasneje dobili ne daleč od tam, kjer so našli mrtveca. Ravno tam so dobili tudi vojaško kapo in druga vojaška znamenja. Isti večer sta bili ukradeni dve breji kozi tam v bližini. Par sto korakov od mrliča so dobili čreva ukradenih koz in pa mladiče. Zaraditega se domneva, da je umor neznanega vojaka v zvezi s tatvino koz. Mrliča so prepeljali v Trst v mrtvašnico.

— **Štetje vojnih vdov in sirot.** Junija meseca se bodo vsled odredbe ministrstva za socialno preskrbo štele žene in otroci, ki so izgubili po vojni moške in očete, ako je bil vojak ali služil za vojaštvo. Okrajna glavarstva in občine bodo izvršile to štetje. V vsako stanovanje se bodo oddali listi, katere bo treba izpolniti.

— **Pomoč za invalide.** Uradno se poroča: Ministrstvo za socialno oskrbo je obvestilo vse deželne oskrbovalne komisije za vračajoče se vojake o dveh važnih akcijah za oskrbo invalidov. Akcijama je ime: »Vojnooskrbovalni fond cesarja in kralja Karola«. Ena teh akcij naj zagotovi invalidom finančno pomoč, da si omogočijo svojo eksistenco. V ta namen se dovoli invalidom, ki so brez sredstev in so voljni delati, ki pa nimajo še nobenih dohodkov, podpora v najvišjem znesku 1000 kron. (Prošnje je vlagati pri deželni komisiji za oskrbo vračajočih se vojakov v deželnih stolnih mestih.) Druga akcija se tiče le onih oženjenih invalidov avstrijskega državljanstva, ki so bili spoznani od superarbitračne komisije, da so za najmanj 75 odstotkov nesposobni za delo. Akcija bo skrbela za potrebno preživljanje s tem, da se bo deloma darovala invalidu majhna hiša s potrebnimi opremanji za majhen obrt ali trgovino. Kupna cena se bo ravnala po razmerah v posameznih kronovinah, toda zneska 8000 kron naj ne prekorači.

— **Požrtvovalno delo za slovenske slepce.** V četrtek je zaključila c. kr. vadniška učiteljica Minka Skabernetova tečaj, ki so ga posečale slovenska dekleta in žene, da pripravijo knjižnico za oslepele slovenske vojaške. Kdor ni sam sledil predavanjem, ne more niti od daleka primerno oceniti njenega dela. Šest tednov je žrtvovala večer za večerom po napornem dnevnem šolskem delu ure, ki bi jih izbral vsak manj požrtvovalen za oddih. Vodila je poleg tega tečaj brezplačno, zgolj iz idealnega nagiba, da se vendar že enkrat pomaga vsaj s knjigami našim slepcem, za katere se do pričetka njenih predavanj, razen s. Klare Verhumčeve, nihče ni pobrigal. Nekaj knjig je spisanih, sistematično delo se prične v 14. dneh. Če bodo udeležence teh tečajev imele vsaj nekaj vztrajnosti in požrtvovalnosti njihove učiteljice, bodo dobili slepci tekom 3 mesecev najmanj 70 knjig. Realizacija slovenske knjižnice za slepe pa bo — kar lahko trdimo brez pretiravanja — prvo socialno delo slovenskega ženstva tekom vojne. Preden so se udeležence tečaja razšle, so izročile predavateljici K 100, ki jih je ona v svoji znani nesebičnosti darovala knjižnici ter s tem znova dokazala, da se izraža prava ljubezen do naroda le z delom in nesebičnostjo.

— **Prodaja kruha je v Plzinu do preklica ustavljena!** »Nova Doba« poroča: To Jobovo naznanilo je razširil danes (27. IV.) mestni referat s posebnimi razglasi. Mesto, ki šteje stotisoče ljudi in je drugo največje mesto Češke, je popolnoma brez kruha, te zadnje in najvažnejše jestvine, ki je še malo ohranjevala življenje otrok, lačnih žena in izmučenih delavcev. Končajte vojsko, če nimate kruha za lačno ljudstvo... (konf.) Nam v Ljubljani preti isto, če ne bo konec vojske...

— **Zrinjski in Frankopan.** Dne 30. aprila 1671 sta bila umorjena v Dunajskem novem mestu grofa Peter Zrinjski in Franjo Frankopan. Hrvati so imeli od nekdanj silovite boje s svojimi sosedi, ki so jih hoteli podjarmljati drug za drugim. Hotela sta osvoboditi hrvaški narod, zlasti, ker je dunajski centralizem hotel razkosati Hrva-

ško in jima to ni ugajalo. Hrvati so bili od nekdanj jez proti Turkom, a v tem hipu jim je šlo za svobodo, zato so iskali pomoči v tujini, ker Dunaj ni spoštoval ustave. Končno so bili Hrvati premagani. Zrinjski in Frankopan sta smatrala svobodo Hrvatov za prvo nalogo, a doletela ju je smrt.

— **Da se ne pozabi!** V »Vossische Zeitung« beremo članek, ki je podpisan tako-le: »Nemški nacionalni program. Spisal dr. Hans Ehrenberg, privatni docent za filozofijo, domobranski poročnik«...

— **Žene so volile!** Dne 22. aprila so se vršile v danski folkething volitve, ki so imele poseben interes, ker so prvokrat nastopile žene kot volilne upravičenke. Stranke so postavile žene kot kandidatke, in za volitve so krepko agitir. moške tudi žene. Kako važna je udeležba žen pri volitvah za prihodnjo politično smer na Danskem, dokazujejo številke volilnih upravičencev. Ženske volilke so v pretežni večini. Skupaj se čeni 1.214.000 volilnih upravičencev. Pri zadnji volitvi leta 1915. je bilo le 515.000 volilnih upravičencev. Med tem se je sprejela nova volilna postava, po kateri se je krog volilno upravičenih moč znatno razširil — volilna starost se je nekoliko znižala, doba bivališča skrajšala in službujoče osebe so dobile volilno pravico —, toda velikanski del na naraščanju upravičencev pristojia vsekakor ženam. V glavnem mestu so volilni listi našli 115.000 mož in 344.000 žen. Tedaj izključno v kmetskih občinah je več moških kakor ženskih volilnih upravičencev. Zelo interesantno je tudi, da posamezni volilni okraji v Kodanju samem izkazujejo raznovrstno razmerje med moškimi in ženskimi volilnimi upravičenci. Frederiksborg se imenuje žensko mesto. Tu stoje 351 moških 614 ženskih volilnih upravičencev nasproti, v vzhodno-železniškem okrožju 614 žen proti 386 moškim in v rotoškem okrožju 603 žene proti 397 moškim nasproti.

— **Književnikom.** Slovenska Matica je v odborovi seji dne 22. aprila 1918 zvišala književnikom honorarje in sicer je določila pri originalnih spisih za polno honorar 100 do 200 K. pri prevodih 50 do 150 K za polno. To je gotovo kulturni čin, ki na književnem trgu ne more ostati neopažen. Pričakovati je, da bodo pisatelji, pesniki, znanstveniki in prevajalci v bogati meri pošiljali svoja dela našemu prvemu književnemu društvu.

— **Oprema cekinov in srebrnega denarja.** »Wiener Zeitung« objavlja postavbo s 24. t. m. o opremiti cekinov in srebrnega denarja.

— **Kuriti v stanovanjih, delavnicah itd.** je sedaj od 25. aprila naprej strogo prepovedala tudi koroška deželna vlada. Ravno te dni pa je v višjih legah padlo obilo snega, ker se narava noče ozirati na »poletni čas«.

— **Napačen poročnik.** Po Celovcu se je zadrževal po raznih gostilnah nek poročnik, ki po svojem obnašanju ni kazal, da bi bil oficir. Vojaško postajno poveljstvo je bilo nanj opozorjeno in ga je dalo po nekem oficirju nadzorovati. Ker se ni mogel izkazati, kdo da je, je bil aretiran in se je izkazalo, da je gospod »lajtnant« bivši kuhar pri 17. pešpolku. Sumi se, da je v Mariboru ukradel nekemu poročniku uniformo, nekemu naredniku pa 3000 K. Piše se Janez Vozeli.

— **Izgredi mažarskih častnikov v Zagrebu.** Mestni občinski svetovalci mesta Zagreba pobirajo podpise za sklicanje izredne seje občinskega sveta, na kateri nameravajo protestirati, ker so mažarski častniki razbili v Zagrebu veliko hrvatskih napisov. Škoda se računa na 10.000 kron.

— **Četr milijona kron — ukradenih.** Poštno ravnateljstvo poroča: Podružnica avstro-ogrsko banko v Ljubljani je oddala dne 2. aprila t. l. na pomorski bataljon v Trstu denarno pismo z 250 tisoč kronami, katero so doslej neznani storilci odprli in pobasali. Da se storilci izslede, se razpisuje nagrada 500 kron kakor tudi ako se ukradeni del najde, pet odstotkov za najdeno vrednost.

— **Neznosne razmere na južni železnici.** Še niso izbrisani sledovi grozne železniške nesreče v Špitalu na Dravi in že zopet sta se dogodili dve novi železniški nesreči. Dne 22. aprila je vlak št. 488 trčil v vlak št. 493 radi nespametne odredbe pri signalu ob vhodu postaje Greifenburg. V Dölsachu pa je vlak od zadaj zadel v drug vlak. 18 ljudi je poškodovanih in več vagonov, naloženih z živino, tako močno poškodovanih, da so morali živino pobiti na licu mesta. Enaki slučaj se dogaja skoraj vsak dan in radi tega je potrebno, da se izslede vzroki. Predvsem se zdi, da celovski inspektorat ne ve, da ima tudi izmzgavanje železniških uslužbencev svoje meje. Uradn. morajo opravljati službo po 24 ur. Osobje pri vlakih in strojih je po trideset ur nepretrgoma v službi, preden pride k počitku. Slaba prehrana, čezmerna nočna služba in prenapornost so napravile osobje kot prave pravcate senčate strahove. Uradnikom in vlakovodjem je vsled čezmernega duševnega na-

pora oslavljeni spomin tako, da ne morejo več ustrezati, kakor bi radi, svojim velikim dolžnostim. Mnogo nesreč prepreči osobje, toda greši se preveč na teh ljudeh. Ako uslužbenec prepreči trčenje brzovlaka s tovornim vlakom, mora šele prositi, da se mu izplača dvajset kron remuneracije. V mezdniem tarifu je vlakovodja na zadnjem mestu. Postavljajo ga kljub njegovi veliki odgovornosti v vrsto neizkušenih in pomožnih moči. To vse učinkuje neugodno na osobje. Mnoge kazni ne morejo popraviti take stvari. Vsekakor se mora osobju pomagati drugače. Žalibog je glavno nadzorstvo zadovoljno z vsem, kar zakrivi celovsko nadzorstvo, kajti roke držijo križema in pustijo, da gre stvar naprej, dokler prejalci slej ne pride do popolnega poloma. Z vpoklicem premnogih železničarjev ni skrbjeno za naraščaj, in dodeljeni, večkrat tuj jezik govoreči železničarji, ki se niti z domačinim osobjem ne morejo porazumeti, dostikrat niso v stanju, da bi preprečili nesreče. Tako deluje vse skupaj in ob teh nedostatih osobje izgubi najboljše voljo. Seveda, pri vsaki nesreči je državni pravdnik takoj pri rokah, da si iz osobja poišče »krivce«, ki pa pozabi skoro vsakokrat, da bi zgrabil resnične krivce: In ta je uprava južne železnice. Dolžnost upravnih svetnikov bi bila, da vzamejo v zaščito osobje, in malo potrkajo na prste akcionarjem južne železnice.

Vojna.

Dunaj 29. aprila. Uradno se razglša: V benečanskih gorah artiljerijski boji. — Šef generalnega štaba.

Berlin 29. aprila. Wolffov urad poroča iz glavnega stana: Na flanderskem bojišču naraščajo artiljerijski ogenj. Po osvojitvi Kemmela smo ujeli 7100 mož, (131 častnikov) ter uplenili 53 topov in 238 strojnih pušk. Med kanalom La Bassée in Scarpo ter severno Somme izvidno delovanje. Močni francoski napadi na Hangard so bili krvavo zavrnjeni. Na vzhodnem bregu Moze smo vjeli znatno število Francozov.

Z ostalih bojišč nič novega. — Ludendorff.

Berlin 29. aprila zvečer. Severno Kemmela živahni bližinski boji.

Berlin 29. aprila. V loku Ypern je nemška infanterija tudi včeraj svoje črte pomaknila nekoliko naprej, pri čemer smo zopet uplenili nekoliko topov in znatne množine municije. Sovražne izgube v zadnjih dneh so bile izredno velike.

Geneve 29. aprila. „Echo de Paris“ poroča z angleške fronte: Zapadno Yperna se pripravljajo nove pozicije. Tudi „Temps“ namigava, da se Ypern najbrže ne bo mogel držati.

Shodi.

Shod v Spodnji Šiški. V soboto ob 7. uri zvečer se je vršil ob mnogobrojni udeležbi v Šiški shod političnega društva »Bodočnost«. Dasi se je vršil vsled sedanjih razmer mesto ob 8. že ob 7. uri, so bile vendar vse sobe gostilne pri »Sternu« natačeno polne. O dnevnem redu »Praznovanje prvega maja in delavstvo« je poročal sodrug A. Kristan. Pokazal je v jedrnatih besedah, zakaj da se mora prvi maj ravno letos z vso resnostjo praznovati. Buržvazija je na nogah in se pripravlja na udarec, s katerim hoče uničiti moč delavstva. Ubrani se bodemo temu udarcu, če bodemo združili ter obnovili internacionalo. Za njim je govoril sodrug J. Kopač o pomenu organizacij za delavstvo. Vsak zavedni delavec mora biti strokovno in politično organiziran, ker le z organizacijo bodemo dosegli svoje cilje. Vsak delavec mora biti naročnik delavskih listov. Naj bi ne bilo na Slovenskem zavednega proletarca, ki bi ne bil naročnik našega dnevnika »Napreje«!

V Trzinu je bil shod v nedeljo, ki se je vršil pri Pelarju, izborni obiskani. Na shodu je poročal sodrug Kopač o pomenu praznovanja prvega maja. Sklenilo se je, da naznanijo zaupniki pismeno podjetnikom, da bo delo prvega maja počivalo, in se skliče na ta dan zopet shod z dnevnim redom: Prvi maj in delavstvo. Dolžnost sodrugov in sodružic je, da izvrše napravljene sklepe dosledno.

Radeče pri Zidanem mostu. Pri nas se je vršil dne 28. t. m. dopoldan shod z dnevnim redom: praznovanje prvega maja in njegov pomen. Shod je bil z ozirom na naše razmere dobro obiskan. Sodrugi Pečulin je ob 9. dopoldan odključil shod ter podelil sodrugu Čobalu besedo, ki je raztolmačil v enournem trajajočem govoru, zakaj se praznuje maj. Navzoči so jako pazno z odobravanjem zasledovali govornika.

V Rajhenburgu se je vršil majski shod v nedeljo dopoldne. Bil je ogromno obiskan. Predsedoval je shodu sodr. Danko, poročal pa sodr. Petejan, ki je eno uro trajajočem govorom poljudno pojanjeval današnji politični in delavski položaj v državi. Poročal je o vojni in njih grozotah, ter o pomenu majniške

manifestacije za splošen mir, svobodo in delavske pravice. Poročevalec je žel za izvajanja, burna odobravanja od vseh navzočih, tudi od tistih, ki so nam pred leti hoteli shode razbijati. Na to je govoril gosp. dr. Šmirmaul, ki se je govorniku zahvalil v svojem imenu in v imenu domačinov za poljudna govornikova izvajanja. Nato je govoril še sodr. Pondelak, pozivljaj navzoče delavce, da se pripravijo za bodoče boje, ki nas čakajo. Predsednik je nato z lepim govorom zaključil lepo uspeli shod ob splošnem navdušenju vseh navzočih — tudi tistih ki so se pred leti še križali, če so videli socialnega demokrata. Zborovalci so izražali željo, da naj bi se vršili taki shodi večkrat. — Po shodu se je konstituirala politična organizacija za Rajhenburg in Videm. V odbor so bili začasno imenovani sodr. Danko Rajko, Petrovič Ferdinand, Agreš Franc, Kokole Josip, Pondelak Martin. Sodrugi, ki žele pristopiti k politični organizaciji, naj se zglase pri gori omenjenih sodrugih.

V Zidanem Mostu se je vršil majski shod v soboto pod predsedstvom sodr. Poharja. Na shodu je poročal sodr. Petejan, ki je v daljšem govoru pojasnil pomen praznovanja prvega maja s posebnim ozirom na današnje razmere. Govorila sta tudi sodr. Čobal in Pečnik, ki sta poudarjala potrebo razširjenja delavskega tiska in izobrazbe sploh.

V Brežicah se je vršil shod v nedeljo popoldne. Udeležba je bila lepa vzlic temu, da se je agitacija izvršila samo v »Napreju«, ki v Brežicah ni preveč razširjen. Shodu je predsedoval sodr. Baraga, poročal je sodr. Petejan, ki je v dolgem govoru razpravljaj o političnem in delavskem položaju. Tudi tukaj so bila izvajanja govornika navdušeno sprejeta, ter se je izrazila želja, da naj bi se v kratkem vršil zopet tak shod, na kateri bi prišli tudi kmetje in drugi sloji.

Zadnje vesti.

Iz parlamenta.

Dunaj, 29. aprila. »Slavische Korrespondenz« poroča: Vladni krogi si prizadevajo, da bi se otvoritev poslanske zbornice preložila do 22. maja. Naglašajo, da si mora vlada zagotoviti večino za proračunski provizorij, da pa so konference v dobi zasedanja otežkočene. Ker pa Jugoslovani in Čehi zopetni odgoditvi odločno ugovarjajo, se bo prihodnja seja poslanske zbornice najbrže vršila v torek, potem pa nastopi parlamentarna pavza do binkošti.

Položaj na Ogrskem.

Budimpešta, 29. aprila. Ministrski predsednik dr. Wekerle in voditelj nacionalne delovne stranke grof Tisza sta pozvana k cesarju in se odpeljeta jutri na Dunaj. Avdienci teh dveh ogrskih državnikov se pripisuje velika važnost za razjasnitev položaja.

Budimpešta, 29. aprila. Magnatska zbornica razpravlja o proračunskem proviz. V debati je gr. Majlath naglašal, da se na Ogrskem preveč politizira, a z ozirom na veliko razburjenost glede volilne reforme da je rešitev tega vprašanja nujno potrebna. Magnatska zbornica želi, da se reforma volilne pravice izvede na široki in demokratični podlagi, vendar tako, da supremacija Madžarov ne bo ogrožena. Vprašanje se mora rešiti s kompromisom.

Boji v Ukrajini.

Petrograd, 29. aprila. Reuterjev urad poroča: Prodiranje Nemcev in Ukrajincev proti Rostovu ob Donu se nadaljuje. Pri Aleksandrovsku so se vršili hudi boji. Mesto se izpraznjuje.

Mednarodna delavska solidarnost!

Dunaj, 29. aprila. Delavski voditelj Henderson je imel v socialistični Fabianovi družbi govor, v katerem je izjavil glede vojnih ciljev delavske stranke med drugim naslednje: Politika delavske stranke je politika mednarodnega skupnega dela, torej ravno nasprotna politiki, ki gre za tem, da podvrže vse državljanske činitelje nemškemu imperialističnemu militarizmu. Angleški, francoski, italijanski in belgijski delavci niso zahtevali pogajanj z vladujočimi centralnimi velesil, pač pa so hoteli začeti pogajanja z delavci teh dežel, da se zedinijo z njimi v demokratičnih mirovnih načelih, ki jih je treba podpirati. Priporiti si moramo mir sprave in pravice, ne pa zakrpanega miru, kajti tak mir bi bil le premirje z orožjem. Zato hrepeni delavska stranka po sodelovanju z organiziranimi delavci vseh civiliziranih dežel, da se preprečijo vbodoče z mednarodno ureditvijo razmer nove vojne.

Nemčija in Holandska.

Amsterdam, 29. aprila. »Algem. Handelsblad« poroča iz Haaga, da je položaj neizpremenjen in da vlada med Nemčijo in Holandsko še velika napetost.

Aprovizacija.

Premog na rmene izkaznice za peči se bode oddajal po sledečem redu: Na vsak odrezek št. 5 se dobi 50 kg premoga, ki stane 3 K 75 h. Na odrezek št. 4 se premog ne sme oddajati. Po končani prodaji se mora takoj predložiti vse odrezke v mestni posvetovalnici. Na izkaznice za I. okraj: a) pri gosp. Strupiju, Radeckega cesta 14, št. 1 dne 2. maja dop., št. 2 dne 2. maja pop., št. 3 dne 3. maja dop., št. 4 3. maja pop.; b) pri g. Požlepu, Komenskega ulica 21, št. 5 dne 2. maja dop., št. 6 dne 2. maja pop., št. 7 dne 3. maja dop., št. 8 dne 3. maja pop. — Na izkaznice za II. okraj: a) pri g. Pleškotu, Hrenova ulica 12, na št. 1 dne 2. maja dop., št. 2 dne 2. maja pop., št. 3 dne 3. maja dop., št. 4 dne 3. maja pop.; b) pri g. Komarju, Krakovska ul. 13., na št. 5 dne 2. maja dop., št. 6 dne 2. maja pop., št. 7 dne 3. maja dop., št. 8 dne 3. maja pop., št. 9 dne 4. maja dop., št. 10 dne 4. maja pop.; c) št. 11 dne 6. maja dop., št. 12 dne 6. maja pop., št. 13 dne 7. maja dop., št. 14 dne 7. maja pop. — Na izkaznice za III. okraj: pri g. Richterju, Trnovska ulica, št. 1 dne 2. maja dop., št. 2 dne 2. maja pop., št. 3 dne 3. maja dop., št. 4 3. maja pop., št. 5 4. maja dop., št. 6 4. maja pop., št. 7 dne 6. maja dop., št. 8 dne 6. maja pop., št. 9 dne 7. maja dop., št. 10 dne 7. maja pop., št. 11 dne 8. maja dop., št. 12 dne 8. maja pop. — Na izkaznice za IV. okraj: V mestnem skladišču pri Narod. domu. Ta premog se plača na magistratu, srednja hiša, pritličje in se ga dobi tistega dne, ki bode označen na plačilnem listku. Na izkaznice za V. okraj: a) pri gosp. Uherju, Slomškova ulica, št. 1 dne 2. maja dop., št. 2 dne 2. maja pop., št. 3 dne 3. maja dop., št. 4 dne 3. maja pop., št. 5 dne 4. maja dop., št. 6 dne 4. maja pop.; b) pri g. Schifferju, Dovozna cesta 4, št. 6 dne 2. maja dop., št. 7 dne 2. maja pop., št. 8 dne 3. maja dop., št. 9 in 10 dne 3. maja pop., št. 11 do 15 dne 4. maja dop. — Na izkaznice za VI. okraj: a) pri g. Trdinu, Slomškova ulica 21, št. 1 dne 2. maja dop., št. 2 dne 2. maja pop., št. 3 dne 3. maja dop.; b) pri g. Lampretu, Kolodvorska ulica, št. 4 dne 2. maja dop., št. 5 dne 2. maja pop., št. 6 dne 3. maja dop., št. 7 dne 3. maja pop., št. 8 dne 4. maja dop. — Na izkaznice za VII. okraj: a) pri gosp. Tavčarju, Dunajska cesta, št. 1 dne 2. maja dop., št. 2 dne 2. maja pop., št. 3 dne 3. maja dop.; b) pri g. Treotu, Cesta na Rudolfovo železnico, št. 4 dne 2. maja dop., št. 5 dne 2. maja pop., št. 6 dne 3. maja dop., št. 7 in 8 dne 3. maja pop. — Na izkaznice za VIII. okraj: a) pri gosp. Zdravju, Ahacjeva c. 10, št. 1 dne 2. maja dop., št. 2 dne 2. maja pop., št. 3 dne 3. maja dop., št. 4 dne 3. maja pop.; b) pri g. Hribarju, Bohoričeva ulica 33, št. 5 dne 2. maja dop., št. 7 dne 2. maja pop., št. 8 dne 3. maja dop.; c) pri g. Karblinu, Selo št. 30, št. 9 in 10 dne 2. maja dop., št. 11 in 12 dne 2. maja pop. pri g. Kugi, Zelena jama 141, št. 13 dne 2. maja dop. — Na izkaznice za IX. okraj: pri g. Pieškotu, Hrenova ulica, št. 1 dne 4. maja dop., št. 2 dne 4. maja pop., št. 3 dne 6. maja dop., št. 4 dne 6. maja pop., št. 5 dne 7. maja dop. — Na izkaznice za X. okraj: pri g. Ungerju, Kranjska stavbna družba, št. 1 dne 2. maja dop., št. 2 dne 2. maja pop., št. 3 dne 3. maja dop., št. 4 dne 3. maja pop., št. 5 dne 4. maja dop., št. 6 dne 4. maja pop., št. 7 dne 6. maja dop., št. 8 dne 6. maja pop., št. 9 dne 7. maja dopoldne.

Inozemsko meso. Mestna aprovizacija bo prodajala inozemsko meso v sredo, dne 1. maja in v četrtek, dne 2. maja vselej od 7. do 9. dopoldne v cerkvi sv. Jožefa. Meso je vsakomur na razpolago. Privojstno stane 18 kron, drugovrstno 16 kron kilogram.

Sladkor na izkaznice št. 73 se dobi v trgovini g. Meini-na, Selenburgova ulica.

Krompir za VII. okraj dobe stranke v četrtek, dne 2. maja v petek, dne 3. maja pri Mühl-eisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: V četrtek, dne 2. maja popoldne od 2. do 3. št. 1 do 110, od 3. do 4. št. 111 do 220, od 4. do 5. št. 221 do 330. V petek, dne 3. maja od 8. do 9. št. 331 do 440, od 9. do 10. št. 441 do 550, od 10. do 11. št. 551 do 660, popoldne od 2. do 3. št. 661 do 770, od 3. do 4. št. 771 do 880, od 4. do 5. št. 881 do konca. Vsaka oseba dobi 3 kg, kilogram stane 30 vin. S seboj prinesite nakazila za krompir.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Josip Petejan.

Tisk „Učiteljske tiskarne“ v Ljubljani.

— Delniška glavica —
K 10.000.000.

Sprejema vloge na knji-
žice in tekoči račun proti
ngodnemu obrestovanju.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Poslovnica c. kr. avstr. razredne loterije.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici (t. č. v Ljubljani) in Celju

Rezervni fond i okroglo
K 2.000.000.

Kupuje in prodaja vse vrste
vrednostnih papirjev, financira
erarične dobave in dovoljuje
— aprovizacijske kredite —

Učiteljska tiskarna

Ljubljana Frančiškanska ul. 6,

registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakatne in vabila za
.. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
.. šur, muzikalij itd. ..

Stereotipija. — Litografija.

Kavarna „UNIONE“

TRST

Velika zbirka političnih in leposlovnih
revij in časnikov v vseh jezikih.
Shajališče sodrugov vseh narodov.

Najbolj zanimiv in najboljši slov.
ilustrovani tednik so:

TEDENSKE SLIKE

ki priobčujejo vsak teden mnogo zani-
mivih slik z bojišč in o drugih važ-
nih aktualnih domačih in tujih dogodkih,
ter obilo zanimivega čtiva: pesmi, povesti,
jako zanimiv, lep detektivski ro-
man, poučne članke in črlice iz gospo-
dinjstva, zdravstva, vzgojeslovja, tehnike
in sploh vseh strok poljudnega znanstva.

„TEDENSKE SLIKE“ so nepolitičen
in nestranski ilustrovani tednik, ki je
posvečen le zabavi in pouku.

„TEDENSKE SLIKE“ bi naj imela
naročene vsaka rodbina, vsaka gostilna,
kavarna, vsako društvo itd. Zahtevajte
„TEDENSKE SLIKE“ povsod in pridobi-
vajte naročnikov.

„TEDENSKE SLIKE“ stanejo četrt
leta K 3.80 pol leta K 7.50 in celo leto
15.— K. Naročite si „TEDENSKE SLIKE“
takoj!

Pošljite nam svoj naslov in pošljemo
vam 1. številko „TEDENSKE SLIKE“ za-
slonj in poštne prosto na ogled.

Upravištro lista „TEDENSKE SLIKE“
Ljubljana, Frančiškanska ulica 10.1.

GORICA - F. Batjel - LJUBLJANA -
Stolna ulica 2-4 Stari trg št. 28.

Trgovina in mehanična delavnica.

Moška in žen-
ska dvokolesa

še s staro
prevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gra-
mofoni, električne žepne sve-
tilke. Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

Krepke delavke

se sprejmejo proti dobri plači

≡ v kemični tovarni ≡
v Mostah.

Iščejo se

ena ali dve družine, katere gredo na
Nemško, da si vzame skupen vagon za
pohištvo. — Obrniti se je na M. Bals v
Dolenji vasi pri Erjavcu, Zagorje.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

Rezervni zaklad nad K 1.000.000.

4 1 0
4 0

brez odbitka rentnega davka.

— Ustanovljena l. 1881. —

JADRANSKA BANKA

PODRUŽNICA LJUBLJANA.

Delniška glavica K 12.000.000.

Rezerve nad K 1.000.000.

CENTRALA: TRST.

Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metkovič,
Opatija, Spljet, Sibenik, Zader.

SPREJEMA: Vloge na knjižice in jih obrestuje po čistih 4%.
Vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obresto-
vanju. Dviga se lahko vsak dan brez ozira na moratorij. Rentni
davek plača banka iz svojega.

KUPUJE IN PRODAJA: Devize, valute, vredn. papirje, itd. in
srečke c. kr. razr. loterije.

ESKONTIRA: Menice, devize, vrednostne papirje itd.

IZDAJA: Čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in ino-
zemska mesta.

DAJE PREDUJME: na blago, ležeče v javnih skladiščih.

PREVZEMA: Borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA. Telefon št. 257.